

OPPILAAN- JA OPINTO-OHJAUKSEN
KEHITTÄMISHANKE 2003–2007

Työryhmä: Satu Haime, Marja-Leena Huttunen,
Johanna Kuikka, Arja Pesonen & Paula Suoja

Luokanohjaajan käsikirja

Opetushallitus

Luokanohjaajan käsikirja 2007

Työryhmä: Haime, S., Huttunen, M-L., Kuikka, J., Pesonen.A. & Suoja, P.

© Tekijät ja Opetushallitus

Piirtäjä Milka Pajukallio

Taittaja Pirjo Nylund

Helsinki Kesäkuu 2007

Esipuhe

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppilaanohjaus on kuvattu koko koulun yhteisenä tehtävänä. Rehtorilla, oppilaanohjaajalla ja opettajilla sekä muulla koulun henkilöstöllä on oma roolinsa oppilaiden kasvun ja kehityksen sekä oppimisprosessin tukijoina.

Ohjaustoiminnalle on asetettu vaativat tavoitteet. Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua ja kehitystä sekä opiskelunvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä. Ohjaustoiminnan tuella oppilaat oppivat tekemään omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Yleisellä tasolla oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä oppilaiden hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä.

Jotta näihin tavoitteisiin päästään, on koulun kaikkien toimijoiden rooli ja työpanos keskeinen. Erityisen tärkeä vastuu on luokanohjaajilla (luokanvalvojilla), jotka huolehtivat oman vuosiluokkansa oppilaiden hyvinvoinnista, opintojen etenemisen seurannasta ja tukevat heitä opintopolun eri vaiheissa ja tilanteissa. Tämä käsikirja on tarkoitettu luokanohjaajien työn tueksi. Se sisältää perustietoa siitä, mitä uusi rooli luokanohjaajana tarkoittaa sekä työkaluja ja muuta materiaalia, jota on mahdollista hyödyntää luokanohjaajan tehtävässä.

Kiitän SOPO ry:n peruskoulutoimikunnan jäseniä Satu Haimetta, Marja-Leena Huttusta, Johanna Kuikkaa, Arja Pesosta ja Paula Suojaa, jotka ovat yhdessä tehneet tämän Luokanohjaajan käsikirjan. He ovat kirjan valmistelutyössä hyödyntäneet pitkäaikaista työkokemustaan opettajina ja opinto-ohjaajina.

Helsinki 17.1.2007

opetusneuvos Helena Kasurinen

Sisältö

1	Luokanohjaajan tehtävät	7
2	Koulun ohjaussuunnitelma ja yhteistyö luokanohjaajan työssä	9
3	Luokanohjaajan tuntien ja -tuokioiden aiheita	13
4	Kehityskeskustelu	19
5	Tutustumis- ja ryhmäytymisharjoituksia	24
	Harjoitteiden sisällysluettelo	25
6	Luokanohjaajan avuksi	59
7	Luokanohjaajan perehdyttäminen	61
8	Kirjallisuutta	
Liitteet		
1	Esimerkki ohjaussuunnitelmasta	65
2	Poissaolohakemus	68
3	Tavoitteiden asettaminen ja itsearviointi	71

1 Luokanohjaajan tehtävät

Opetussuunnitelman mukaiset luokanohjaajan tehtävät

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

- lisää oppilaantuntemista
- auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa
- koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä
- kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla
- yhteistyö edellyttää luokanohjaajan (opettajien) aktiivista aloitetta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajien, opettajien sekä oppilaan oikeuksista ja velvollisuuksista
- kodin ja koulun vuoropuhelua parantavia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtymävaiheissa
- oppilaiden ja heidän huoltajiensa perehdyttämiseen tulee varata aikaa
- huoltajien tulee saada riittävästi tietoa koulun toimintakulttuurista, työta-voista ja opetuksen sisällöstä

Eryistä tukea tarvitseva oppilas

- oppimissuunnitelman laatiminen ja ajan tasalla pitäminen
- erityisopetukseen siirretyille hojksin laatiminen yhteistyössä erityisopettajan ja mahdollisesti myös aineenopettajan kanssa

Oppimisen tukeminen

- jokaisen opettajan tehtävä on
  - ohjata oppilaita oman oppiaineensa opiskelussa
  - auttaa oppilasta kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan
  - ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä

Kasvun ja kehityksen tukeminen

- jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisuuden kasvun ja kehityksen tukeminen
- opetuksen järjestämiseksi hyvin koulu tarvitsee tietoa oppilaan kotioloista (kaikkea tiedonvaihtoa koskevat viralliset salassapitomääräykset)

Luokanohjaajan tehtävät lukuvuoden aikana

Luokanohjaajan tehtävät vaihtelevat eri oppilaitoksissa ja onkin otettava huomioon kunkin oppilaitoksen omat käytänteet!

Keväällä ennen vuosiluokan vastaanottamista

- oppilaslistoihin tutustuminen
- nivelvaiheen palaverit 6. vuosiluokan opettajien kanssa
- tulevien 7. vuosiluokkien vanhempainilta osallistuminen ja siellä esittäytyminen
- ensimmäisen koulupäivän suunnittelu
- ryhmäytymispäivän suunnittelu

Koulun alkaessa

- luokan vastaanottaminen ja oppilaslistojen tarkastaminen
- ensimmäisen koulupäivän ohjelma
- lukuvuositedotteeseen perehdyttäminen
- koulun käytänteiden selvittäminen oppilaille
  - yhdessäolon säännöt
  - poissaolot
  - turvallisuusohjeet
  - arviointijärjestelmä
- ryhmäytymispäivään osallistuminen ja oman luokan tarkkailu
- 7. vuosiluokkien vanhempainilta

Lukuvuoden aikana

- erilaiset tiedotustehtävät: lukujärjestykset oppilaille, tiedotteet huoltajille
- poissaolojen seuranta säännöllisesti ja niistä tiedottaminen huoltajille sekä tarvittaessa tietojen vienti oppilashuoltotyöryhmälle
- lyhyen loman myöntäminen oppilaalle ja kannanotto pidempään lomaan
- oppilasta koskevien tärkeiden asioiden tiedottaminen muille opettajille huoltajien luvalla
- oppilaan ojentaminen, tukeminen, neuvominen ja rankaiseminen tarvittaessa
- oppilaan menestymisen seuraaminen ja siihen puuttuminen tarvittaessa, kehotukset, todistukset
- luokanohjaajan pitämät oppitunnit tai tuokiot oppilaille
  - vanhempainvartit
  - kehityskeskustelut
  - luokkakohtaisten vanhempainiltojen järjestäminen
  - koulun tapahtumiin osallistuminen oman luokan kanssa
  - oppilashuoltoryhmään osallistuminen luokanohjaajana
  - erilaisissa koulun työryhmissä toimiminen

2 Koulun ohjaussuunnitelma ja yhteistyö luokanohjaajan työssä

Vuosiluokkien 7–9 koulussa vuosiluokkien 1–6 luokanopettajaa vastaa luokanohjaaja. Pääsääntöisesti luokanohjaajaksi nimetään joku vuosiluokkaa opettavista aineenopettajista. Ihannetapauksessa luokanohjaajaksi ei joudu vaan pääsee itse niin halutessaan. Luokanohjaajan vastuullista tehtävää voidaan helpottaa myös luokanohjaajapareilla, jos opettajat niin haluavat ja koulun opettajavoimavara sen mahdollistaa. Luokanohjaajan tehtävä saattaa pelottaa opettajaa, jos hän kokee, ettei hänellä ole niitä ominaisuuksia, joita luokanohjaajalla pitäisi tehtävässään olla. Esimerkiksi luokan *ryhmytymisohjelman* tai *kehityskeskustelun* läpivieminen voi tuntua ylivoimaiselta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan ohjaus kuuluu kaikille opettajille. Jotta päällekkäisyyksiä ei synny, kannattaa jokaisessa koulussa kirjata koulun opetussuunnitelmaan yhdessä sovittu eri toimijoiden välinen työnjako. Osa ohjaustehtävistä on selkeästi opinto-ohjaajan tehtäviä, osa sekä aineenopettajan että opinto-ohjaajan. Osa tehtävistä taas on luontevasti luokanohjaajan tehtäviä.

Koulukohtainen ohjaussuunnitelma

kirjataan sopimuksen pohjalta. Siinä on hyvä kuvata myös koulun omat, hyväksi havaitut “meidän koulun jutut”, koulun tradition mukaiset käytänteet ja esimerkiksi tukioppilaiden rooli, jos koulussa on tukioppilastoimintaa. Liitteenä 1 on yksi esimerkki ohjaussuunnitelmasta (sivulta 65).

Uuden vuosiluokan vastaanottaminen ja yhteistyön aloittaminen

Luokanohjaajan tehtäviin kuuluu muun muassa

- luokkansa vastaanottaminen
- oppilaiden koulunkäynnin sujumisen seuraaminen
- poissaolojen seuraaminen
- epäkohtiin puuttuminen
- oppilasta koskevien tärkeiden asioiden tiedottaminen muille opettajille vanhempien luvalla
- kodin ja koulun välinen yhteistyö (mm. kehityskeskustelut ja luokkakoh- taisten vanhempainiltojen järjestäminen)

sekä tietenkin

- luokan kaikkinaiseen toimintaan osallistuminen

Selvitäkseen näistä erilaisista tehtävistä kunnialla luokanohjaajan kannattaa kerätä erilaista oppilasta koskevaa tietoa. Hänen verkostonsa pitää olla monipuolinen, kehittyvä ja joustava.

Kun luokanohjaaja saa uuden luokan, aloittaminen on helpompaa, kun nimiluettelon lisäksi hänellä on muutakin tietoa tulevista oppilaistaan. Opinto-ohjaaja tapaa jo keväällä siirtokokouksessa esimerkiksi kuraattorin, erityisopettajan ja terveydenhoitajan kanssa luokanopettajat. Muistettakoon, että tämän siirtokokouksen osallistujakokoonpano vaihtelee kouluittain. Luokanopettaja on valmistautunut jo tähän kokoukseen listaamalla luokkansa oppilaiden nimiluettelon. Nimiluetteloon voi sitten kätevästi kirjata lyhyesti huomioitavat seikat kyseessä olevan oppilaan koulunkäynnin sujumisesta tai erityisjärjestelyistä. Kerättyä tietoa hyödynnetään muun muassa tukitointen suunnitteluun.

Kun luokat on muodostettu ja luokanohjaajat tiedetään, järjestetään vuosiluokkien 7–9 koululla siirtotapaaminen, johon osallistuvat sekä lähettävät luokanopettajat että vastaanottavat luokanohjaajat. Kahvitus on huomaavaista, mutta asiaakaan ei sovi unohtaa. Aikaa on hyvä varata riittävästi, muttei liikaa. Varmaan iltapäivä riittää. Kullekin lähettävälle 6. vuosiluokan opettajalle varataan rauhallinen paikka. Hänellä on käytettävissään myös tulevien 7. vuosiluokkien oppilasluettelot. Hänen luonaan kiertävät sitten kuuntele-massa ja kyselemässä luokanohjaajat oman ohjattavan luokkansa oppilaiden osalta.

Kaikkea tiedonvaihtoa koskevat viralliset salassapitomääräykset. Ei pidä unohtaa, että tiedonsiirtotapaamisissa puhutaan vain asioista, joilla on merkitystä oppilaan koulun käynnin kannalta.

Ryhmäytyminen

Vuosiluokan oppilasluettelo alkaa kehittyä eläväksi viimeistään ensimmäisenä koulupäivänä. Jotta eri kouluista ja eri vuosiluokilta tulevista oppilaista muodostuu uusi “meidän luokka”, on luokanohjaajan kiinnitettävä huomiota alusta alkaen luokan ryhmäytymiseen. Useissa kouluissa tai kunnissa on järjestetty erilaisia ryhmäytymispäiviä, joiden toteuttamiseen osallistuu esimerkiksi kunnan nuorisotoimen ja seurakunnan työntekijöitä. Sen sijaan tai sen lisäksi ryhmäytymisen syventämistarvetta voi syntyä yhä uudelleen kolmen vuoden kuluessa.

Yksi ryhmäytymisen muoto on luokkatoiminta. Luokanohjaaja virittää toiminnan. Toimintamuodoista ja tavoitteista sovitaan luokan kanssa luokanohjaajan tunneilla. Oppilailla voi olla myös oma näkemys, millaista roolia vanhemmilta toivotaan. Vanhempainillassa sovitaan vanhempien roolista tulevassa toiminnassa, mikä toivottavasti on samansuuntainen kuin oppilaiden toive. Luokan toiminnassa on ainakin luokanohjaajan syytä olla mukana, jos luokkatoiminta on koulun nimissä. Luokanohjaaja on välittäjä vanhempien ja koulun välillä. Jokainen joutuu itse ratkaisemaan, kuinka paljon luokan toimintaa pystyy järjestämään ja minkä verran voi osallistua esimerkiksi huoltajien järjestämään toimintaan.

Oppilashuollolliset tehtävät

Jokaisessa koulussa toimii oppilashuoltoryhmä. Sen kokoonpano vaihtelee kouluittain ja paikkakuntaakohtaisesti. Joissain kouluissa oppilashuollollisia asioita käsitellään useammalla erilaisella kokoonpanolla tilanteen mukaan. Tavallisin on säännöllisesti kokoontuva suppeampi oppilashuoltoryhmä, johon kuuluvat rehtori, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori, terveydenhoitaja ja mahdollisesti myös lastensuojelun edustaja. Ryhmän vetäjä on yleensä rehtori, mutta käytänne voi vaihdella kouluittain. Joissain kouluissa oppilashuoltoryhmä kokoontuu pari kertaa vuodessa laajennettuna, jolloin paikalla ovat lisäksi esimerkiksi poliisi, kunnan ja seurakunnan nuorisotyöntekijä tai molemmat. Kokoonpano määrittää sen, millaisia asioita kokouksessa käsitellään. Hyödylliseksi on koettu myös luokakohtaiset opettajien tapaamiset, jotka luokanohjaaja kutsuu koolle harkintansa mukaan.

Luokanohjaaja saa oppilashuollolta tärkeää tukea myös säännöllisistä luokittain toteutetuista tapaamisista kerran tai kaksi vuodessa. Luokanohjaaja valmistautuu tapaamiseen huolellisesti tekemällä kirjallisen koonnan luokastaan. Tämä koonta jää myös oppilashuoltoryhmälle. Luokanohjaajan ja oppilashuoltoryhmän tapaaminen voidaan järjestää esimerkiksi kaksi kertaa lukuvuoden kuluessa. Tällöin luokan tilanteen läpikäymiseen varataan 15 minuuttia kerrallaan. Jos tapaaminen on kerran vuodessa, varataan aikaa 45 minuuttia luokkaa kohden. Luokanohjaaja voi niin halutessaan pyytää tarvittaessa lisätapaamiskerran. Tapaamisessa kirjataan ylös, kuka tekee mitä ja miten asiaa seurataan.

Jokaiselle erityisopetukseen otetulle tai siirretylle oppilaalle tulee laatia hyväksytyyn opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelma (hojks). Suunnitelma laaditaan moniammatillisessa yhteistyössä. Koulukohtaisesti voidaan päättää esimerkiksi, että luokanohjaaja vastaa luokkansa oppilaan hojksin kokoamisesta, koska hän tuntee periaatteessa ohjattavansa kokonaisvaltaisesti. Toki luokanohjaaja saa apua oppilasta opettavilta aineenopettajilta, erityisopettajalta ja opinto-ohjaajaltakin, mutta vastuu laadinnasta on luokanohjaajalla.

Luokanohjaajan tehtävää helpottaa, jos koulussa on koko henkilöstön ja vanhempien sekä oppilaiden tiedossa oleva, selkeä yhdessä sovittu käytänne siitä, mihin asioihin puututaan, missä vaiheessa, millä tavalla ja kuka puuttuu. Puuttumisen lähtökohta voi olla hyvin moninainen. Esimerkiksi poissaoloihin on syytä puuttua tehokkaasti ja nopeasti. Aiheettomien poissaolojen lisääntyminen on usein oire jostain. Mitä aiemmin asioihin puututaan, sitä helpompaa on tilanteen selvittäminen ja muutoksen aikaansaaminen.

Luokanohjaajatiimit

Luokanohjaajan tehtäviin kuuluu myös luokanohjaajan tuntien tai -tuokioiden pitäminen. Niiden toteuttamista helpottaa merkittävästi suunnitelmallisuus ja yhteistyö, ensisijaisesti vuosiluokka-asteen toisten luokanohjaajien kanssa. Yksi hyväksi koettu käytänte on luokanohjaajien tiimit vuosiluokatasoittain. Jokaisen tiimin jäsenet tekevät ennen lukuvuoden alkua tulevaksi kaudeksi toimintasuunnitelman, jonka yksittäisten osien suunnittelu-tehtävät jaetaan. Kukin luokanohjaajista tekee vain sovitun suunnittelutehtävän. Sitten jokainen toteuttaa omassa luokassaan saman kokonaisuuden. Jos eri vuosiluokka-asteiden luokanohjaajat suunnitelmat yhdistetään, saadaan kouluun valmis paketti koko vuosiluokkien 7–9 ajaksi.

Lukuvuoden toimintasuunnitelma sisältää suunnitelmat pidettävistä luokanohjaajatunneista (sisällöt ja ajankohdat), vuosiluokka ja luokkakohtaiset vanhempainillat (aiheet ja ajankohdat), luokkien osallistumisen koulun eri tilaisuuksiin sekä suunnitelman kehityskeskustelujen toteuttamistavasta. Yksittäinen luokanohjaaja täydentää tätä yhteissuunnitelmaa oman luokkansa tarpeiden mukaan.

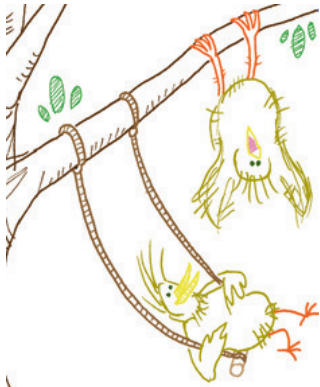
Jossain koulussa on tapana antaa eri vuosiluokille vastuutehtävä koulun lukuvuoden tapahtumista. Yksi vuosiluokka suunnittelee vaikkapa teemapäivän koko koululle, toinen jonkun nimetyn kouluvuoden juhlan ja kolmas vastaa vaikkapa ulkoilupäivän suunnittelusta.

Kullekin vuosiluokkakohtaiselle tiimille on hyvä valita tiiminvetäjä, joka vastaa ryhmään työskentelystä kyseisenä lukuvuotena. Hän voi kuulua, niin erikseen sovittaessa, myös esimerkiksi koulunsa suunnitteluryhmään, mikäli koulussa sellainen on. Tällä käytänteellä taataan vuoropuhelu luokanohjaajien ja koulun johdon välillä. Luokanohjaajatiimiin kuuluvat opettajat ovat parhaimmassa tapauksessa myös toinen toisensa vertaistuki.

Luokanohjaajantunnit tai -tuokiot

Pidettävien luokanohjaajantuntien määrä ja toteutustapa vaihtelee suuresti koulukohtaisesti. Jossain koulussa luokanohjaajan tunti voi olla sijoitettuna lukujärjestykseen eri jaksoissa viikoittain. Toisessa koulussa taas luokanohjaajan tunti pidetään kerran kuukaudessa. Kaikilla vuosiluokilla on silloin yhtäaikaan luokanohjaajan tunti samana päivänä tiettyyn kellonaikaan. Eri kuukausina päivä ja kellonaika vaihtelevat. Kolmannessa koulussa luokka työskentelee syksyllä ohjaajansa vetämänä ensimmäiset päivät kokonaan, myöhemmin jakson vaihteessa, jouluna ja kevään päätteeksi kunakin ajankohtana tunnin. Joissain kouluissa luokanohjaaja tapaa luokkansa viikottain luokanohjaajan lyhyessä tuokiossa. Näiden tuokioiden lisäksi olisi hyvä olla luokanohjaajan tunteja edes muutaman kerran lukukauden aikana.

3 Luokanohjaajan tuntien ja -tuokioiden aiheita

Seitsemäs vuosiluokka

1) Tutustuminen

Luokanohjaaja esittelee ensin itsensä ja antaa yhteystietonsa muistiin kirjoitettavaksi. Sen jälkeen jaetaan oppilaat pareiksi vaikkapa arpomalla parit. Jos luokassa on esimerkiksi kaksikymmentä oppilasta, sekoitetaan kaksikymmentä korttia, joissa on kussakin jokin kuvio (tähti, kukka jne.) siten, että pakasta löytyy kaksi kutakin kuviota. Oppilas ottaa kortin ja etsii itselleen parin, jolla on sama kuvio kortissaan. Oppilas haastattelee pariaan opettajan antamien kysymysten perusteella. Esimerkiksi.

- nimi
- vuosiluokkien 1–6 koulu, josta tulee
- mieleenpainuvien muistojen kesästä
- mitä odottaa vuosiluokkien 7–9 koulusta
- harrastukset

jne. Kun kaikki ovat haastatelleet toisiaan, parit esittelevät toisensa luokalle.

Tutustumista voidaan jatkaa siten, että luokka asettuu istumaan piiriin, ja jokainen vuorollaan kertoo itsestään kaksi totuutta ja yhden valheen. Muut ryhmänä pohtivat ja sopivat, mikä oli valhetta.

Muita tutustumisleikkejä on luvussa Tutustus- ja ryhmäytymisharjoituksia.

2) Huoltajien yhteystiedot

Luokanohjaaja kirjoittaa itselleen ylös oppilaiden huoltajien yhteystiedot, sekä kodin että työpaikan. Merkitään myös, mitkä puhelinnumerot ovat salaisia. Jos huoltajilla on käytössä sähköposti, kysytään, voiko lähettää sähköpostiviestejä.

3) Lukujärjestys tutuksi

Käydään kalvojen avulla läpi lukujärjestyksen oppiainekoodit, luokkien numerot ja sijainti, opettajien tunnukset sekä tuntien alkamis- ja loppumisajat. Selvitetään myös jaksolukujärjestelmä, jos koulussasi on sellainen. Kerrotaan ja kirjoitetaan muistiin ruokailuvuorot. Samassa yhteydessä voidaan kertoa ruokalan käytänteistä.

4) Poissaolot

Selvitetään poissaolokäytänteet. Esitellään poissaolokirja ja selvitetään oppilaille, miten ilmoitetaan kouluun sairaudesta tai muusta esteestä. Selvitetään, miten anotaan lomaa koulusta (milloin anomus on tehtävä rehtorille, milloin taas luokanohjaajalle). Jos koulussa on jaksolukujärjestel-

mä, kerrotaan, miten pitkät poissaolot vaikuttavat opiskeluun ja oppiaineissa jälkeen jäämiseen. Kerrotaan oppilaille, miten koulussa reagoidaan luvattomiin poissaoloihin. (Katso liite 2 sivulta 68)

5) Koulun järjestyssäännöt ja käytänteet

Käydään ensin läpi kirjoitetut säännöt esimerkiksi k vulla. Keskustellaan oppilaiden kanssa koulun kirjoittamattomista säännöistä ja hyvistä tavoista. Mietitään yhdessä perusteita erilaisille säännöille, esimerkiksi tupakointikielto (tupakkalaki, nuoren terveys), miksi ei olla luokassa takki päällä tai lakki päässä (terveydelliset syyt, hyvät tavat) jne. Seuraavalla tunnilla voidaan kerrata asioita tehtävän avulla (katso liite luku 6 sivulta 59).

6) Luokan yhteiset projektit

Keskustellaan leirikoulusta, luokkaretkestä, yhteisestä elokuvaretkestä, ruokailuhetkestä jne. Selvitetään koulun asiaan liittyvät käytänteet ja periaatteet. Laaditaan yhdessä luokan kanssa huoltajille kyselykaavake ja tiedote. Sovitaan yhteiset periaatteet rahoituksen suhteen. Suunnitellaan luokan kanssa sopimuspaperi, jonka jokainen allekirjoittaa. Tutustu Opetushallituksen Kouluretkien ja leirikoulujen maksuttomuudesta ohjeet - tiedostoon www.ohp.fi-sivuilta polkua OPH Etusivu => Tietoarkisto => 2006.

7) Läksyrinki

Sovitaan luokan kanssa, kuka tiedottaa kenellekin läksyistä silloin, kun joku oppilas on poissa. Oppilaat saavat vastattavana olevan oppilaansa yhteystiedot, jos oppilas antaa siihen luvan. Tiedotetaan läksyringistä huoltajille. Samalla voidaan keskustella läksyjen luvusta, kokeisiin valmistumisesta jne.

8) Itsearviointi ja tavoitteiden asettaminen

Oppilaat arvioivat mahdollisuuksiaan oppiaineissa menestymisessä ja asettavat itselleen tavoitteet ja kirjaavat ne ylös. Liitteenä 3 on Pyhäselän koulun palautekortti, jossa on paikka oppilaan itselleen asettamille tavoitteille (sivulta 71). Selitetään oppilaille kortin täyttäminen kalvoa ja esimerkkejä apuna käyttäen. Selvitetään, että tavoitteiden tulisi olla realistisia, jotta motivaatio opiskeluun ja yrittämiseen säilyisi.

9) Koulukiusaaminen

Keskustellaan oppilaiden kanssa siitä, mikä on kiusaamista. Selvitetään koulun käytänteet kiusaamistapauksissa. Tällöin mukana voivat olla tukioppilaat. He selvittävät luokalle, että heihin voi myös ottaa yhteyttä, jos joku kokee tullessa kiusatuksi tai näkee jotakin kiusattavan. Luokka voi tehdä yhteisen sopimuksen siitä, että kaikki sitoutuvat olemaan kiusaamatta.

10) Suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen

Keskustellaan oppilaiden kanssa siitä, mikä on erilaisuutta. Tällä tunnil-

la voisi käyttää vierailijoita, esimerkiksi pakolaiskeskuksen työntekijöitä, eri kulttuurin edustajia, kehitysvammaisten ohjaajia yms.

11) Koulun yhteiset tapahtumat

Tehdään oppilaiden kanssa tapahtumakalenteri, johon kerätään koulun juhlat, teemapäivät, tempaukset yms. Kalenterin voi sijoittaa kotiluokan seinälle, jolloin sitä voi tarpeen tullen täydentää. Luokan kanssa käydään läpi käyttäytymissääntöjä ja osallistumista. Voidaan valita luokan vastuuhenkilöt ja kokoonkutsujat. Keskustellaan myös siitä, mitä oppilaat ehdottaisivat yhteisen tapahtuman onnistumiseksi, miten siitä saataisiin omalta tuntuva tilaisuus.

12) Koulun turvallisuusohjeiston läpikäyminen

Selvitetään koulun turvakansion avulla (ota tärkeimmistä toimintaohjeista kalvokopioita luokalle näytettäväksi) ensin teoriassa, miten erilaisissa kriisi- tai hätätilanteissa on meneteltävä. Kun asiat on teoriassa selvitetty, harjoitellaan opittua. Jaa luokka esimerkiksi neljän oppilaan ryhmiin ja anna jokaiselle ryhmälle tapaus. Esimerkiksi luokassa syttyy tulipalo, oppilas saa sairauskohtauksen, hälytys sireeni soi ym. Ryhmä miettii toimintatavat ja esittää asiasta lyhyen draaman. Muu luokka arvioi, menikö kaikki niin kuin piti. Tällöin harjoitellaan luokasta poistumista avun hälyttämistä jne.

Kahdeksas vuosiluokka

1) Huoltajien yhteystiedot ajan tasalle

Pyydetään yhteystiedot kirjallisina. Oppilaan perhesuhteissa on voinut tapahtua muutos (esim. vanhempien avioero), yhteystiedot ovat muuttuneet, oppilaan nimi on voinut muuttua jne. Selvitä, onko eronneilla vanhemmilla yhteishuoltajuus (tällöin tiedottaminen oppilaan asioista molemmille) vai onko vain toinen vanhemmista yksinhuoltaja (tällöin kysyttävä huoltajalta, voiko oppilaan asioista tiedottaa myös toiselle vanhemmista).

2) Leirikoulun tai muun yhteisen projektin suunnittelu

Kerrataan, mitä tähän mennessä on sovittu ja tehty. Todetaan kerätyt rahavarat ja tarkistetaan aiheutuvat kustannukset. Päivitetään kunkin asian vastuuhenkilöt. Laaditaan tiedote huoltajille tilanteesta ja suunnitteluvaiheesta. (Katso 7. vuosiluokan kohta 6).

3) Järjestyssääntöjen kertaaminen

Järjestyssäännöt on hyvä palauttaa mieleen. Voidaan käyttää draamaa elävöittämään sääntöjen kertaamista. Samalla voidaan luokan kanssa päivittää yhteiset sopimukset, esimerkiksi lupaus olla kiusaamatta.

4) Itsearviointi ja tavoitteiden asettaminen

Luokanohjaaja ottaa mukaan kirjallisena oppilaiden numeroarvioinnit 7.

vuosiluokan keväältä. Todennäköisesti kaikki oppilaat eivät muista omia numeroitaan. Oppilaat asettavat itselleen tavoitteet eri oppiaineiden osalta. Muistutetaan vielä siitä, että kannattaa olla realististi tavoitteita asettaessaan. Pohditaan yhdessä, mitä keinoja käyttämällä arvosanoja voisi parantaa tai säilyttää ne samantasoisina. Läksyjen lukeminen, kokeisiin valmistautuminen tarpeeksi ajoissa, huolehtiminen myös fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista, säännölliset ja terveelliset ruokailutottumukset jne. Selvitetään myös murrosiän vaikutusta keskittymiseen ja motivaatioon, miksi niin monella oppilaalla keskiarvo laskee 8. vuosiluokalla (hormonimyrsky ja siitä johtuva psyykinen epävarmuus, kasvaminen ja väsymys jne.). Terveystiedon opettajalta saa varmasti tietoa ja oppimateriaalia asiasta.

5) Kirje luokanohjaajalle

Sovitetaan ensin, laittavatko oppilaat nimensä kirjeeseen vai kirjoittavatko he nimettöminä. Kirjeeseen oppilaat kirjoittavat toiveitaan, haaveitaan, ehkä pelkojaan, tulevaisuuden suunnitelmiaan ja mielenkiinnon kohteitaan. Jos kirjeessä on oppilaan nimi, luokanohjaaja voi keskustella oppilaan kanssa kahden kesken kirjeessä ilmenevistä ongelmista.

6) Nuorten oikeudet ja velvollisuudet

Selvitettäviä asioita voisivat olla esimerkiksi työaikalaki, vahingonkorvaus, vahingonteko, rikokset ja rikkomukset. Samoin mopokortti, oikeus tulla kuulluksi huoltajusasioissa yms. Voidaan käyttää vierailijoita, kuten poliisia, sosiaalityöntekijää, koulukuraattoria. Asiaa voidaan harjoitella erilaisten konkreettisilta tuntuvien esimerkkien avulla. Oppilas joutuu miettimään seurauksia tapauksessa, jossa esimerkiksi Ville on tuhrinut koulubussin kylkeä tai Kalle tienaa taskurahoja tekemällä yötyötä kirjapainossa. Lisätietoa löytyy verkkosivuilta.

7) Kertaus koulukiusaamisasioista

Keskustellaan, mikä on kiusaamista ja miten kiusaamistapauksia selvitetään. Tehdään kyselytutkimus kiusaamisesta. Tällöin voidaan kysellä muun muassa seuraavia asioita:

- Oletko havainnut koulussa tai luokassasi kiusaamista?
- Onko sinua kiusattu?
- Oletko itse kiusannut?
- Mistä luulet kiusaamisen johtuvan?

jne. Tutkimuksen tulokset annetaan oppilashuoltoryhmän käyttöön. Kyselykaavakkeen voisi laatia oppilashuoltoryhmää konsultoiden; mitä asioita olisi tarkoituksenmukaista kysellä.

8) Turvallisuusohjeiston kertaus

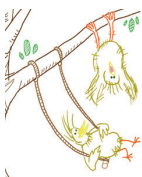
Kerrataan 7. vuosiluokalla käydyt turvallisuusasiat. Oppilaat voidaan jakaa ryhmiin ja antaa kullekin ryhmälle tapauskuvauksen ja ryhmässä mietitään, miten siinä tilanteessa pitäisi toimia.

Yhdeksäs vuosiluokka

- 1) Huoltajien yhteystiedot ajan tasalle
- 2) Opiskelu viimeisenä peruskouluvuotena
Selvitetään poissaolojen merkitys opiskelulle, varsinkin jaksolukujärjestelmässä. Tällöin jokin oppiaine saattaa loppua jo ensimmäiseen jaksoon ja kurssista saatava numero jää päättötodistukseen. Monelle 9. vuosiluokan oppilaalle tulee ahaa-elämys ja päätös opiskelun tehostamisesta vasta 9. vuosiluokan kevätlukukaudella, jolloin numeroiden nostaminen alkaa olla myöhäistä. Keskustellaan päättötodistuksen merkityksestä jatko-opiskelun kannalta.
- 3) Leirikoulun ja muun yhteisen projektin suunnittelu
Kerrataan edellisinä vuosina suunnitellut ja tehdyt asiat. Tehdään lopullinen suunnitelma ja sovitaan tiedottamisesta huoltajille. Asetetaan projektin tavoitteet. Sovitaan yhteiset säännöt ja kirjoitetaan ne paperille, kaikki allekirjoittavat paperin. Tarvittaessa kerrataan tupakkalakia ja muistutetaan siitä, että koulun järjestyssäännöt ovat voimassa myös leirikouluissa ym. kouluun liittyvissä tilaisuuksissa. (Katso 7. vuosiluokan kohta 6).
- 4) Leirikoulun ja muun yhteisen projektin kokemukset ja palaute
Verrataan yhteiselle projektille asetettuja tavoitteita ja niiden toteutumista. Oppilaat voivat kirjoittaa paperille kokemuksiaan
  - mikä sujui
  - mikä oli mukavaa
  - mitä opittiin
  - mikä oli ikävää
  - mitä asioita tekisi toisin
 jne. Yhdessä voidaan tehdä julkaisu koko koululle, esimerkiksi lehti, editoitu video leirikoulun tapahtumista jne.
- 5) Turvallisuusasioiden kertaus
- 6) Hyvät tavat ja niiden merkitys myös koulun ulkopuolella
Käydään läpi tavallisimpia käyttäytymissääntöjä. Teemaa voidaan syventää esimerkiksi draamaa käyttäen. Tällöin oppilaat esittävät ryhmissä erilaisia tilanteita, joissa käydään läpi käyttäytymissääntöjä. Opettaja jakaa ryhmille tilanteista ilmeneviä käyttäytymissääntöjä (teitittely, täsmällisyys, tervehtiminen, anteeksi pyytäminen yms.). Muu luokka toimii raatina, joka ratkaisee, missä tehtiin virhe, missä toimittiin oikein jne.
- 7) Myönteisen palautteen antaminen luokkatoverille
Jokaiselle oppilaalle kiinnitetään selkään pahvilautanen. Opettaja soittaa jotakin musiikkia, oppilaat liikkuvat luokassa musiikin tahdissa. Kun musiikki loppuu (tauko), kirjoitetaan lähellä olevan oppilaan selässä olevaan lautaseen jokin myönteinen, häneen liittyvä adjektiivi. Opettaja tie-

tysti valvoo, että adjektiivit ovat oikeasti myönteisiä! Lautanen jää muistoksi kantajalleen. Siihen kirjoitetaan päiväys ja koulun nimi.

8) Kuluneiden kouluvuosien muisteleminen

Viritetään luokkaan pyykkinaru. Oppilaat kirjoittavat ja piirtävät A4-koiselle paperille tapahtumia, jotka ovat jääneet koulusta mieleen. Muistot ripustetaan kronologisessa järjestyksessä pyykkinarulle. Ne käydään yhdessä läpi.

9) Luokkakokouksen suunnitleminen

Päätetään yhdessä ajankohta, paikka yms. Valitaan kokoonkutsujat ja selvitetään tapoja, joilla saadaan selville osallistujien osoitteet. Voit laatia kaavakkeen, johon halukkaat kirjoittavat nykyiset yhteystietonsa. Osoitteisto monistetaan oppilaille.

4 Kehityskeskustelu

Kehityskeskustelu on tärkeä kodin ja koulun välinen yhteistyömuoto. Sen tarkoituksena on tukea oppilaan kehittymistä ja koulunkäyntiä. Keskusteluun osallistuvat oppilas, hänen huoltajansa sekä koulun edustajana luokanohjaaja, joskus mukana voi olla myös toinenkin oppilasta opettava opettaja. Kehityskeskustelussa kaikilla osallistujilla on mahdollisuus vaihtaa ajatuksia ja miettiä oppilaan koulunkäyntiin liittyviä asioita eri näkökulmista. Vanhemmille avautuu henkilökohtaisesti mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintaan kehityskeskustelun aikana.

Kehityskeskustelusta käytetään myös termejä vanhempainvartti tai vanhempainvartti. Koulun tai kunnan opetussuunnitelmassa määritellään kehityskeskustelusta koulu- tai kuntakohtaisesti tarkemmin.

Keskustelu edellyttää aina valmistautumista. Alle on listattu keskusteluun liittyviä asioita.

Kehityskeskustelussa huomioitavia asioita

1) Kehityskeskustelun valmistelu

- Kutsu koululta kotiin
- Oppilas on päähenkilö ja siksi on huolehdittava, että hän on paikalla
- Asioiden esille ottoon kiinnitettävä huomiota; sen on oltava rehellistä, ei kaunistelevaa eikä aliarvioivaa
- Muilta opettajilta tietojen keruu oppilaan opiskelusta
- Keskustelun tavoitteiden asettaminen
- Keskustelun pohjalomake kotiin oppilaan ja vanhemman yhdessä tehtäväksi

2) Kehityskeskustelun kulku

- Opettaja ohjaa keskustelua ja samalla kuuntelee
- Opettaja tarkentaa, asettaa kysymyksiä, tekee yhteenvetoja
- Määrätietoisen selkeä ote
- Keskustelun tulee tukea oppilasta

3) Vanhempain ja oppilaan kohtaaminen

- Tasa-arvoisuus
- Asiantuntijuus
- Henkinen ja fyysinen kohtaamistilanne
- Laadukas kohtaaminen ja toimiva yhteistyö
- Tila ja aika (työsuojelulliset näkökohdat otettava huomioon)

4) *Esille otettavia asioita*

- Aiheita voivat olla oppilaan
  - menestyminen eri oppiaineissa
  - työskentelytaidot eri aineissa
  - vastuuntunto opiskelussa
  - tavoitteet eri aineissa ja koulunkäynnissä yleensä
  - mahdolliset ongelmat ja koulunkäynnin esteet
  - kouluviihtyvyys
  - kaverisuhteet

5) *Kehityskeskusteluun käytettävä aika*

- Aika on rajallinen ja siitä kannattaa pitää kiinni
- Yleensä keskusteluun varataan 20 minuutista 30 minuuttiin

6) *Malleja keskustelun rungoksi*

- Kehityskeskustelussa voidaan esimerkiksi keskustella oppilaan opiskelusta ja yhdessä miettiä, mihin tavoitteisiin pyritään sekä suunnitella ja sopia opiskelun tukemiseksi tarvittavat toimenpiteet
- Kehityskeskustelun vaiheet voi lukea Jukka Vuorisen toimittamasta kirjasta Arviointi ja kehityskeskustelu

7) *Valmis lomake tai vapaamuotoinen keskustelumuistio*

- Jos käytetään lomaketta: täytetäänkö etukäteen keskustellen kotona vai täytetäänkö keskustelun aikana?
- Käytetäänkö samaa lomaketta vuodesta toiseen lisäten siihen asioita?
- Kuka säilyttää lomakkeet ja miten ne säilytetään? (salassapitovelvoite)
- Nämä asiat kannatta yhdessä päättää koulussa

8) *Seuranta*

- Sovitut tavoitteet ja toimintasuunnitelma kirjataan
- Tavoitteiden toteutumista seurataan
- Tavoitteisiin palataan seuraavassa kehityskeskustelussa

Kehityskeskustelu

Luottamuksellinen

1/3

Hyvä kotiväki

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on tärkeää oppilaan koulutyön sujumiseksi. Siksi toivon, että voitte täyttää tämän lomakkeen kotona yhdessä nuorene kanssa ja palauttaa sen kehityskeskustelun yhteydessä.

Yhteistyöterveisin _____

Oppilaan koulussa viihtyminen
Oppilaan ystävyyssuhteet
Oppilaan asenteet koulunkäyntiin
Oppilaan asenteet oppimiseen
Oppilaan koulumenestys. Huolestuttaako joku oppiaine tai jotkut oppiaineet?
Miten on kotitehtävien laita?
Entä tuleeko läksyt luettua säännöllisesti?
Oppilaalle annettu tuki koulussa
Oppilaan kohtelu koulussa
Miten yhteistyö on sujunut koulun kanssa?
Haluamme toimia koulun hyväksi seuraavasti:
Vanhempien toiveita koululle
Keskustelun pohjalta asetetut tavoitteet (täytetään kehityskeskustelun lopussa)

____ / ____ 20____

_____
Huoltajan allekirjoitus_____
Oppilaan allekirjoitus_____
Huoltajan allekirjoitus_____
Luokanohjaajan allekirjoitus

Arviointipalaute kehityskeskustelua varten luokanohjaajan avuksi 2/3

Tämä lomake on tarkoitettu useamman opettajan käyttöön. Annetaan seuraavalle opettajalle täyttämisen jälkeen.

Oppilaan nimi _____ Vuosiluokka _____

Oppiaine _____

Opettaja _____

1 = välttävä; 2 = tyydyttävä; 3 = hyvä; 4 = kiitettävä, 5 = erinomainen

1 2 3 4 5

Tuntiaktiivisuus

Kotitehtävät

Yhteistyökyky

Huolellisuus

Sovittuja sääntöjen noudattaminen

Työrauhan antaminen toisille

Muuta: _____

Oppilaan nimi _____ Vuosiluokka _____

Oppiaine _____

Opettaja _____

1 = välttävä; 2 = tyydyttävä; 3 = hyvä; 4 = kiitettävä, 5 = erinomainen

1 2 3 4 5

Tuntiaktiivisuus

Kotitehtävät

Yhteistyökyky

Huolellisuus

Sovittuja sääntöjen noudattaminen

Työrauhan antaminen toisille

Muuta: _____

Oppilaan nimi _____ Vuosiluokka _____

Oppiaine _____

Opettaja _____

1 = välttävä; 2 = tyydyttävä; 3 = hyvä; 4 = kiitettävä, 5 = erinomainen

1 2 3 4 5

Tuntiaktiivisuus

Kotitehtävät

Yhteistyökyky

Huolellisuus

Sovittuja sääntöjen noudattaminen

Työrauhan antaminen toisille

Muuta: _____

3/3

Oppilaan nimi _____ itsearviointi kehityskeskusteluun

Tämä lomake on tarkoitettu oppilaan itsearviointia varten. Lomakepohja on sama kuin opettajien palautelomake. Lomakkeita on hyvä verrata. Jos jossakin oppiaineessa on suuria poikkeamia, on aiheellista pohtia, miksi ne poikkeavat toisistaan.

Oppiaine _____

1 = välttävä; 2 = tyydyttävä; 3 = hyvä; 4 = kiitettävä, 5 = erinomainen

	1	2	3	4	5
Tuntiaktiivisuus					
Kotitehtävät					
Yhteistyökyky					
Huolellisuus					
Sovittuja sääntöjen noudattaminen					
Työrauhan antaminen toisille					

Omia mietteitäni _____

Oppiaine _____

1 = välttävä; 2 = tyydyttävä; 3 = hyvä; 4 = kiitettävä, 5 = erinomainen

	1	2	3	4	5
Tuntiaktiivisuus					
Kotitehtävät					
Yhteistyökyky					
Huolellisuus					
Sovittuja sääntöjen noudattaminen					
Työrauhan antaminen toisille					

Omia mietteitäni _____

Oppiaine _____

1 = välttävä; 2 = tyydyttävä; 3 = hyvä; 4 = kiitettävä, 5 = erinomainen

	1	2	3	4	5
Tuntiaktiivisuus					
Kotitehtävät					
Yhteistyökyky					
Huolellisuus					
Sovittuja sääntöjen noudattaminen					
Työrauhan antaminen toisille					

Omia mietteitäni _____

5 Tutustumis- ja ryhmäytymisharjoituksia

Tähän pakettiin on koottu tutustumis- ja ryhmäytymisleikkejä, joita on vuosikymmenten saatossa opittu erilaisilla leireillä, ihmissuhdetaitokursseilla ja itsetuntemusta, -luottamusta ja -tuntoa käsittelevissä koulutuksissa. Tähän koottuja leikkejä on käytetty useassa koulussa eri vetäjien vetämänä ja niistä on saatu oppilailta hyvää palautetta. Jokaisen vetäjän tulee kuitenkin harkita leikkien sopivuus omalle ryhmälleen. Vetäjän vastuulla on aina kaikkien turvallisuus – niin fyysinen kuin psyykinenkin.

Lisää vinkkejä löytyy muun muassa Mikko Aallon toimittamasta Ryhmästä ryppääksi -kirjasta, jota voi suositella jokaiseen opettajainhuoneeseen. Nuorisoyhteistyö Allianssin ja Seikkailukoulutuskeskus KOTA on julkaissut Hyvät, pahat ja hauskat -kirjan, josta niin ikään löytyy monenlaisia tehtäviä, joilla luokanvalvoja voi parantaa ryhmän toimivuutta ja lisätä luokkansa yhteenkuuluvuuden tunnetta. Hyvän paketin tarjoavat myös muun muassa MLL:n tukioppilastoimintaa käsittelevät sivut.

Oppilaille kerrotaan, miksi leikkejä leikitään. Leikkien avulla pyritään hyvän luokkahengen syntymiseen, säilyttämiseen ja edistämiseen, jotta kaikilla olisi hyvä olla ryhmässä ja tuntee itsensä hyväksytyksi ryhmän jäsenenä. On tärkeää, että luokassa kaikki pystyvät tekemään yhteistyötä kaikkien kanssa, vaikka sydänystäviä ei oltaisikaan.

Kaikkien leikkien jälkeen on hyvä keskustella oppilaiden kanssa

- miltä heistä tuntui tehdä tehtävää
- miltä tuntui, kun tehtävä oli ratkaistu
- miten yhteistyö sujui
- mikä oli kunkin oma rooli tehtävää tehtäessä?

Opettaja voi myös kysyä palautetta leikeistä ja niiden toimivuudesta. Se auttaa opettajaa kehittämään leikkiä tai täsmentämään ohjeistusta jatkossa. Palautekeskustelua voi käydä parin, pienryhmän tai koko ryhmän kanssa. On tärkeää, että edes muutama palaute käydään yhdessä läpi. Näin oppilaat tuntevat tulevansa kuulluiksi.

Harjoitteiden sisällysluettelo

1) Ryhmiinjakamisleikkejä ja harjoituksia	26
2) Parien muodostusharjoituksia ja leikkejä	28
3) Tutustumisleikkejä	29
a) Nimien opettelu	29
b) Verkko	29
c) Sisäpiiritietoa	29
d) Tutustuminen esineitten avulla	29
e) Tutustuminen kuvien avulla	30
f) Kot Kot -viesti	30
g) Kuka minä olen?	30
h) Tarua tai totta	31
i) Tarua ja totta	31
j) Kirje luokanohjaajalle	31
4) Ryhmäytymisleikkejä ryhmän eri vaiheisiin	32
a) Purjehdusretki (sosiometri)	32
b) Paperitorni tai Paperisilta	32
c) Tunnetori	32
d) Avoimet lauseet	33
e) Samassa veneessä	33
f) Autiolle saarelle	33
g) Julkkis	34
h) Sokon silmät	34
i) MieliPIDemittari	34
j) Neuvonantajat	35
k) Mikä minä olisin	35
l) Mielikuvaharjoitus Unelmien koulu	36
m) Pantomiini	37
n) Linnut	38
o) Auringonkukka	38

1 Ryhmiinjakamisleikkejä ja harjoituksia

Kun olet saanut uuden luokan, joka pitäisi saada tutustumaan toisiinsa, on hyvä käyttää satunnaisia parin- ja ryhmän muodostamiskeinoja. Tämä siksi, että tutut pariutuvat ja ryhmäytyvät mieluusti keskenään. Se ei kuitenkaan edistä koko ryhmän ryhmäytymistä ja ryhmän jäsenten tutustumista toinen toisiinsa. Näitä satunnaisia keinoja käytettäessä kukaan ei jää ilman paria tai ei löydä paikkaansa mistään ryhmästä eli ei jää ulkopuoliseksi omassa luokassaan.

1) Ryhmän jäsenet tekevät jonon

- a) Pituusjärjestyksessä. Tämän jälkeen muodostetaan tarvittava määrä ryhmiä. Ohje voi olla esimerkiksi, että vierekkäiset muodostavat ryhmän tai voidaan ottaa jonossa luku esimerkiksi 1–5, jos tarvitaan 5 ryhmää tai niin, että ryhmistä tulee mahdollisimman tasakokoiset
- b) Syntymäpäivän (ei vuotta mukaan) tai nimipäivän mukaisessa järjestyksessä
- c) Etunimen tai sukunimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä

2) Ohjaaja jakaa kaikille lapun, jossa lukee jonkun eläimen nimi

Ryhmän jäsenet sulkevat silmänsä (tarvittaessa voidaan käyttää huiveja) ja ryhtyvät äänteleeseen sen eläimen ääntä, joka lapussa lukee. Kerro kuinka monta yhteen ryhmään tulee. Kun ryhmän jäsenet löytävät toisensa he jäävät paikoilleen ja ovat sen jälkeen hiljaa kunnes kaikki eläimet ovat vaienneet

3) Ryhmäjako tehdään ongelmanratkaisuna

esimerkiksi osallistujien vaatteiden värien, nappien lukumäärän, kenkien tai sukkiensa tms. mukaan. Ryhmiin voi koota samanlaisia tai erilaisia. Tämä jakotapa vaatii ohjaajalta nopeaa havainnointia ja johtopäätösten tekoa. Ohjeina voisi antaa esimerkiksi seuraavia:

- a) Ryhmässä tulee olla edustettuna musta, punainen, sininen ja joku muu väri. Ryhmässä tulee olla sekä tyttöjä että poikia mahdollisimman sama määrä
- b) Ryhmässä tulee olla edustettuna tyttöjä ja poikia mahdollisimman sama määrä. Kaikilla tulee olla jotain eri väristä. Vähintään yhdellä ryhmän jäsenellä tulee olla jotain raidallista, ruudullista tai muuten kuviollista

4) Ryhmiinjako värikorttien avulla

Ohjaaja varaa värikortteja sopivan määrän eri värejä. Ryhmän jäsenet valitsevat itselleen värikortin. Ryhmät voidaan muodostaa esimerkiksi niin, että

- a) Samanvärisen lapun omaavat muodostavat ryhmän
- b) Ryhmissä tulee olla eri värejä edustettuna sekä tyttöjä ja poikia tulee olla mahdollisimman tasaisesti kaikissa ryhmissä

5) Ryhmiin jakautuminen mielipidejanan perusteella

Muodostakaa jana, jonka ääripäissä on: Lisätään koulupäivän tehokkuutta poistamalla välitunnit ja Pidennetään välitunteja, koska ne ovat koulupäivän parasta aikaa. Voit muodostaa ryhmät janan lopusta tai alusta käsin tai ottaa luvun niin, että saatte tarittavan kokoisia esimerkiksi 3–4 hengen ryhmiä

2 Parien muodostusharjoituksia ja leikkejä

1) Yhdyssanan osien mukaan

Tarvitaan esimerkiksi laput: hedelmä, salaatti, jäätelö, kioski, raitio, vauvu, linja, auto, purje, vene, huuto, kauppa, kuutamo, uinti, tennis, maila, paistin, pannu, ripsi, väri, aurinko tuoli tai mitä yhdyssanoja haluatkaan käyttää...

Jokaiselle ryhmän jäsenelle jaetaan lappu, jossa on yhdyssanan osa. Ryhmän jäsenten tulee löytää itselleen pari eli omaan yhdyssanan osaan sopiva toinen puoli. Kun olette löytäneet itsellenne parin, menkää hänen kanssaan istumaan johonkin rauhalliseen kohtaan.

2) Narujen päiden avulla

Ohjaaja varaa itselleen tarvittavan määrän noin metrin mittaisia naruja. Hän ottaa kiinni narujen keskeltä, jolloin narujen päät jäävät roikkumaan. Kukin ottaa narun päästä kiinni. Kun kaikki ovat ottaneet narun päästä kiinni, ohjaaja irrottaa narut. Samassa narussa kiinni olevat muodostavat parin.

3) Pituusjärjestyksen mukaan

Muodostetaan jono pituusjärjestyksen mukaan. Ohjaaja pyytää tekemään parit niin, että

a) parit ovat mahdollisimman samanpituisia muiden parien kanssa. Näin pisin ja lyhyin muodostavat parin, toiseksi pisin ja toiseksi lyhyin muodostavat parin, jne.

b) parin jäsenet ovat mahdollisimman samanpituisia keskenään. Näin kaksi pisintä muodostaa parin, kaksi pienintä muodostaa parin, jne.

4) Syntymäpäivien järjestyksen mukaan

Muodostetaan jono syntymäpäivän (ei vuosilukua) järjestyksen mukaan. Ohjaaja pyytää tekemään parit niin, että

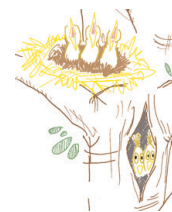
a) parit viettävät syntymäpäiviään keskimäärin mahdollisimman samaan aikaan muiden parien kanssa. Näin ensin syntymäpäiviään ja viimeksi syntymäpäiviään viettävä muodostavat parin, toisena ja toiseksi viimeisenä syntymäpäiviään viettävät muodostavat parin, jne.

b) parin jäsenet viettävät syntymäpäiviä mahdollisimman samanaikaisesti. Näin kaksi ensimmäisenä syntymäpäiviään viettävät muodostavat parin, jne.

5) Värilappujen mukaan

Ohjaaja varaa riittävästi erivärisiä lappuja (väreinä voi käyttää myös värikyniä tai tusseja) kaksi kappaletta kutakin väriä

Ryhmän jäsenet valitsevat silmät kiinni itselleen värilapun. Samanväriset muodostavat parin.

3 Tutustumisleikkejä

a) Tutustuminen: Oma nimi ja nimien opettelu

Käydään piiriin istumaan. Mieti itsellesi sukunimi, joka alkaa samalla kirjaimella kuin etunimesi ja joka kertoo jotain sinusta. Esimerkiksi “Olen Satu Samoaja ja pidän sienestämisestä”. Seuraava jatkaa: “Vieressäni on Satu Samoaja ja itse olen Olen Iiro Innokas. Innostun nopeasti uusista asioista”. Seuraava esittelee edellään olevat ja lisää lopuksi oman nimensä. Sukunimenä voidaan käyttää myös esimerkiksi hedelmää, ammattia, väriä tai mitä tahansa muuta. Tällöin sukunimen ei välttämättä tarvitse alkaa samalla kirjaimella kuin etunimi.

b) Tutustuminen: Verkko

Tarvitaan: Narukerä. Käydään piiriin istumaan. Ohjaajalla on narukerä. Hän heittää sen jollekin ryhmän jäsenelle ja sanoo hänen nimensä. Vastanottaja ottaa narusta kiinni ja heittää kerän seuraavalle ja kertoo hänen nimensä. Heittämistä jatketaan kunnes kaikki pitävät narusta kiinni ja narusta on muodostunut “verkko”. Viimeksi narukerän saanut aloittaa sen purkamisen heittämällä kerän henkilölle, joka heitti sen hänelle. Hänen on sanottava sen henkilön nimi, jolle hän kerän heittää. Näin jatketaan kunnes ohjaaja saa kerän takaisin. Harjoitus voidaan toistaa, jotta kaikki ryhmän jäsenet oppisivat tuntemaan toisensa nimeltä.

c) Tutustuminen: Sisäpiiritietoa

Käydään piiriin seisomaan. Käännetään selkä keskustaan päin. Ohjaaja aloittaa sanomalla lempiharrastuksensa ja kääntyy kasvot keskustaan. Ne, joilla on sama harrastus, kääntävät myös kasvonsa keskustaan päin. Ne, joilla on yhteinen “vastaus”, saavat nähdä toisensa. Sen jälkeen ryhmän jäsenet voivat sanoa järjestyksessä jonkin mielenkiinnon kohteen tai lempiasiansa ja saman mielenkiinnon kohteen tai lempiasian omaavat näkevät toisensa. Mielenkiinnon kohteina voivat olla erilaiset harrastukset, vapaa-ajan toiminnot, musiikkityylit. Lempiasioina voi käyttää, esimerkiksi lempiväriä, lempibändiä, mieliväriä, tv-ohjelmaa, lätkä-, futis- tai muuta joukkuetta.

d) Tutustuminen esineiden avulla

Tarvitaan: Tarjotin ja paljon pieniä esineitä. Pieniä esineitä voi kerätä vuosien varrella esimerkiksi pääsiäismunien yllätyksistä tai käyttää kotoa löytyviä pikkuesineitä. Voit myös käyttää ryhmän jäsenten omia esineitä, joita heillä on mukanaan tai jotka olet pyytänyt heitä ottamaan mukaan.

Käydään piiriin istumaan. Kukin osallistuja valitsee esineen “tarjottimelta”. Esineen on kerrottava jotakin osallistujasta tai on muuten hänelle merkityksellinen. Esine otetaan vuorollaan ja palautetaan samantien takaisin tarjottimelle, jotta muutkin voivat halutessaan käyttää samaa esinettä. Kukin kertoo, mitä esine kertoo hänestä ja miksi se on hänelle tärkeä. Jos vetäjällä ei ole mukanaan esineitä, kukin osallistuja valitsee jonkun mukana olevan oman esineen.

e) Tutustuminen kuvien avulla

Tarvitaan: Paljon erilaisia lehdistä leikattuja ihmisten kuvia, joissa näkyy erilaista tekemistä, erilaisia tunnetiloja jne. Jos haluaa käyttää kuvia useita kertoja, ne kannattaa liimata valkoiselle paperille, laittaa muovitaskuihin tai jopa laminoida. Kuvat voivat olla esimerkiksi luokanohjaajien yhteiskäytössä, jolloin se vähentää kaikkien työtä. Kuvakokoelmaa voi täydentää vuosien varrella ja sitä voidaan käyttää useita kertoja samankin ryhmän kanssa, esimerkiksi tunnetiloja käsiteltäessä.

Kuvat levitetään lattialle kaikkien nähtäväksi. Kuva otetaan vuorollaan ja palautetaan samantien takaisin, jotta muutkin voivat halutessaan käyttää samaa kuvaa. Kukin kertoo, mitä kuva kertoo hänestä.

f) Kot kot -viesti

Asetutaan ympyrään. Aloitan leikin sanomalla vasemmalla puolella olevalle vierustoverilleni "Kot kot". Hän jatkaa samoin vasemmalla olevan vierustoverin suuntaan. Näin jatketaan, kunnes "Kot kot" -viesti palaa lähettäjälleen. Kokeillaan toisen kerran, jonka jälkeen aloitetaan ajanotto. Tarkoituksena on saavuttaa maksiminopeus ja tehdä koulun ennätys.

Kot kot -viestin muunnelma

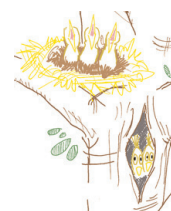
Asetutaan ympyrään. Aloitan leikin sanomalla vasemmalla puolella olevalle vierustoverilleni "Kot kot". Hän jatkaa vasemmalla olevan vierustoverin suuntaan. Näin jatketaan, kunnes "Kot kot" -viesti palaa lähettäjälleen. Lähettäjä sanoo jonkun muun eläimen äänen esimerkiksi röh tai ihaa tai ammuu tai mää, jota käyttäen käydään seuraava kierros tai kierrokset.

Kot kot -viestin toinen muunnelma

Asetutaan ympyrään. Leikki alkaa, kun sanon vasemmalla puolella olevalle vierustoverilleni "Kot kot". Hän jatkaa samoin vasemmalla olevan vierustoverin suuntaan. Näin jatketaan, kunnes "Kot kot" -viesti tulee henkilölle, jolla on lappu, jossa lukee seuraava eläimen ääni ammuu, ihaa, mää, röh. Hänen tehtävänsä on vaihtaa ääni uudeksi. Jatketaan kunnes tulee seuraava lapullinen osallistuja. Hän muuttaa äänen uudeksi. Lappuja voidaan vaihdella kesken leikin ja ääntä vaihdella. Parhaimmillaan tämä on tosi hauskaa.

g) Kuka minä olen?

Muodostakaa parit esimerkiksi yhdyssanojen osalappujen avulla. Katso Parien muodostaminen. Yhdyssanan alkuosa on A ja loppuosa on B. A:t aloittavat kertomalla minuutin ajan kuka ja millainen hän on. Vaihtakaa rooleja. B:t kertovat minuutin ajan kuka ja millainen hän on. Tämä toistetaan. Tämän jälkeen B:t kertovat ensin, millainen ei haluaisi olla. Sitten A kertoo saman. Tämän jälkeen A:t kertovat vielä ensin, millaiseksi ja miksi haluaisi tulla. Sitten B kertoo saman.

h) Tarua tai totta

Muodostetaan tiivis piiri. Vetäjä aloittaa kertomalla vierustoveristaan

- kuka hän on
- missä hän asuu
- minkä ikäinen hän on
- mikä hän on horoskoopiltaan
- mistä hän pitää
- mitä hän harrastaa
- mikä on hänen lempiaineensa koulussa.

Huom! Näiden juttujen ei tarvitse olla tosia. Kierroksen edetessä huomataan usein, että kertoja puhuu “omat” tietonsa kertoessaan toisesta. Anna ryhmän huomata tämä!

i) Tarua tai totta

Jaa luokka 3–5 hengen ryhmiin jotain satunnaista keinoa käyttäen Katso. Ryhmien muodostaminen. Kukin kertoo vuorollaan omassa ryhmässään itsestään neljä tosiasiaa ja yhden valheen. Asiat voivat olla mitä tahansa: ikä, pituus, paino, perheenjäsenten lukumäärä, sirarukset, ulkomaanmatkat, haave, lempiväri, automerkki, harrastus jne. Hän voi kertoa ne missä järjestyksessä tahansa. Kun hän on kertonut kaikki viisi asiaa, muut alkavat arvata, mikä niistä oli valhe. Kun valhe on löytynyt, asianomainen myöntää sen heti. Sitten siirrytään seuraavaan “valehtelijaan”.

j) Kirje luokanvalvojalle

Kirjoita kirje luokanvalvojalle. Kerro itsestäsi, perheestäsi, lemmikkieläimistäsi, harrastuksistasi, vapaa-ajanvietosta. Kerro, miten koulunkäyntisi sujui vuosiluokilla 1–6 ja miten se on käynnistynyt vuosiluokilla 7–9. Pohdi tulevaisuuttasi, mitä suunnitelmia sinulla on perusopetuksen jälkeen.

Luokanvalvojat lukevat kirjeet, jonka jälkeen ne suljetaan nimelläsi varustettuun kirjekuoreen. Saat kirjeen itsellesi 9. vuosiluokan keväällä, kun koulu on loppumassa.

4 Ryhmytymisleikkejä

a) Purjehdusretki (Sosiometri)

Sosiometrin avulla saat tärkeää tietoa luokan ihmissuhteista. Voit hyödyntää saamaasi informaatiota ryhmän ihmissuhteista ohjatakseksi oppilaiden käyttäytymistä toivottuun suuntaan.

Monista asianomaiset tekstipaperit oppilaille tai pyydä oppilaita tekemään irtolapulle numerot 1–14 ja kirjoittamaan nimet niiden perään siitä mukaa, kun luet tarinaa eteenpäin.

“Luokkamme osallistuu purjehdusretkelle Mustasaareen. Olemme purjehtimassa pitkin suurta aavaa selkää. Yhtäkkiä nousee myrsky, ja korkeat aallot saartaavat meidät joka puolelta. Tilanteesta voisi muodostua vaarallinen, ellemme valitse luokasta pelastusoperaation johtajaa. Minä ehdotan johtajaksi 1) _____ ja hänen apureikseen

2) _____ ja 3) _____.

Onneksi parhaat ystäväni 4) _____ ja

5) _____ ovat vieressäni. Joudumme olemaan laineiden armoilla kauan. Pelko hiipii useimpien mieliin, mutta 6) _____

ja 7) _____ eivät pelkää ollenkaan. Myrsky tuntuu kestävän ikuisuuden, mutta sitten se taukoaa. Purjeet ovat menneet rikki, ja joudumme odottamaan. Aika alkaa kuitenkin vähitellen käydä pitkäksi. Onneksi 8) _____

keksii hauskan leikin, johon

9) _____ ja 10) _____

eivät kuitenkaan osallistu. Nälkäkin kurnii vatsassani ja huomaan, että minä olen unohtanut eväät majapaikkaamme. Onneksi

11) _____ ja 12) _____ antavat minulle osan eväistään. Syömisen jälkeen haluaisin levätä, mutta

13) _____ ja 14) _____

häiritsevät koko ajan niin, ettei tule hiljaisuutta. Meripelastajat ovat havainneet haverimme, ja pelastuspartio löytää luokkamme. Pian olemme turvallisesti majapaikkamme suojassa ja takkatulen lämmössä.”

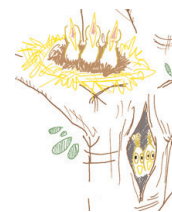
b) Paperitorni tai Paperisilta

Tehtävän avulla kehitetään yhteistoimintaa ja harjoitellaan ongelmanratkaisua.

Tarvitaan 20 kpl paperiarkkeja (käytetyt A4-paperit käyvät oikein hyvin). Anna kaikille ryhmille sama tehtävä eli torni tai silta. “Olette joutuneet tornin rakentamisen maailmanmestaruuskilpailuun. Teidän tulee rakentaa näistä papereista mahdollisimman korkea torni tai mahdollisimman pitkä silta voittaaksenne kilpailun.” Papereita saa taitella, mutta niitä ei saa repiä.

c) Tunnetori

Tarvitaan: Tunnekortit. Tunnekortit ovat kortteja joihin on kirjoitettu tunnetiloja, Huom! ei ominaisuuksia. Kortteja saa olla paljon – mielellään

100 kpl. Kortit kannattaa tehdä vahvasta pahvista tai jopa laminoida, koska näitä voidaan käyttää useaan kertaan eri ryhmässä ja samalla ryhmälläkin useampaan kertaan.

Jokaiselle osallistujalle jaetaan 4–5 tunnekorttia. Pyydä jokaista katsomaan, mitä niissä lukee. Hetken kuluttua avataan tunnetori, ja Sinun tulisi päästä eroon niistä korteista, jotka eivät kuvaa tunnetilaasi nyt. Muutaman minuutin kuluttua tunnetori sulkeutuu. Sen jälkeen kerrotaan ryhmässä, miten kortit kuvaavat tunnetilaasi. Voit myös kertoa niistä korteista, jotka olisit halunnut saada tai jotka eivät sovi tähän hetkeen.

Muunnelma

Kortit jaetaan lattialle. Kukin kertoo vuorollaan, miltä hänestä tuntuu nyt (esim. leirikoulun lopussa tai kun luokka on lopettamassa koulua tms.).

d) Avoimet lauseet

Monista kullekin osallistujalle paperi, johon on kirjoitettu valmiiksi aloitettuja lauseita.

Täydentäkää lauseet

- ensimmäiseen oma tunnetila
- kahteen seuraavaan omaan luokkaan liittyviä asioita
- voit keksiä itse lisää tilanteeseen sopivia lausenden alkuja.

Kun kaikki ovat täydentäneet lauseet, kootaan paperit, sekoitetaan ne ja jaetaan uudestaan. Käydään kierros, jossa jokainen saa lukea ääneen saamastaan paperista.

Juuri nyt minusta tuntuu...

Minusta meidän luokkamme ...

Toivoisin, että meidän luokkamme...

e) Samassa veneessä

Piirrä maahan tai merkitse sisällä maalanrinteipillä pieni vene. Koko luokan pitää mahtua samaan veneeseen. Venettä voi pienentää pariin kertaan, jolloin ryhmän on mietittävä, miten ryhmä kokonaisuudessaan mahtuu veneeseen. Jos haluat kilpailun tästä leikistä, niin jaa ryhmä kahtia. Piirrä molemmille omat veneet. Se ryhmä, joka pääsee nopeammin veneeseen, on voittanut kilpailun.

f) Autiolle saarelle

1) vaihe

Jokainen miettii ja listaa 20 asiaa, jotka haluaa ottaa mukaan autiolle saarelle.

2) vaihe

Muodostetaan neljän hengen ryhmät. Vene, jolla mennään autiolle saarelle, on pieni, joten rannassa huomataan, että mukaan voidaan ottaa yhteensä vain 10 tavaraa. Tehkää yhteinen lista mukaan otettavista tavaroista.

3) *vaihe*

Muodostetaan kaksi isoa ryhmää. Veneemme haaksirikkoutuu. On heitettävä tavaroita yli laidan mereen. Mitkä 5 tavaraa jää mukaan otettavaksi autiolle saarelle?

4) *vaihe*

Ryhmät esittelevät listansa toisilleen.

g) **Julkkis**

Tarvitaan: Lappuja, joissa on tunnettujen henkilöiden nimiä.

Jaa ryhmät pareiksi. Käytä jotain satunnaista parien muodostustapaa. Katso Parien muodostaminen.

Anna jokaiselle ryhmän jäsenelle lappu, johon on kirjoitettu jonkun tunnetun henkilön nimi. Toinen aloittaa tekemällä kysymyksiä, joihin voi vastata Kyllä tai Ei. Esimerkiksi

- Olenko ulkomaalainen?
- Olenko nainen?
- Olenko aikuinen?
- Urheilenko työkseni?

Kun vastaaja on melko varma henkilöstä, hän voi yrittää arvata. Jos vastaus on oikea, vuorot vaihtuvat. Jos vastaus on väärä, kysyjä antaa jonkun vihjeen, mitä kannattaisi kysyä.

Muunnelma

Käytetään henkilöinä oman luokan oppilaita. Tämä onnistuu, kun ryhmä tuntee hyvin toisensa, esimerkiksi 9. vuosiluokalla.

h) **Sokon silmät**

Tarvitaan: Huivit jokaiselle osallistujalle

Kaikki käyvät piiriin istumaan. Yhtä lukuunottamatta kaikki ovat sokkoja ja peittävät silmänsä huivilla. Huiviton ryhmän jäsen toimii sokkojen silminä ja kuvailee jotain ryhmän jäsentä. Kuvailuun voi kuulua vain ja ainoastaan positiivisia asioita

- ulkonäöstä
- pukeutumisesta
- mielenkiinnon kohteita
- harrastuksia
- luonteenpiirteitä
- temperamenttia
- ominaisuuksia
- horoskooppimerkki jne.

Sokot yrittävät arvata, kenestä on kyse. Se, ketä kuvataan, ei saa arvata itseään. Kun arvaus on osunut oikeaan, voidaan keskustella siitä, miltä tuntui olla kuvauksen kohteena ja olivatko kuvaukset oikeita.

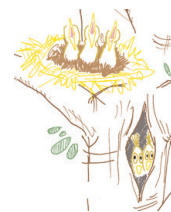
i) **Mielipidemittari**

Tarvitaan: Lista mielipiteistä, joilla ryhmä voidaan jakaa noin puoliksi.

Kysymyslista (keksi tarvittaessa lisää kysymyksiä):

Merkkivaatteet ovat *must.*

Tupakointi on tyhmää.

Ruotsin opiskelu pitäisi olla vapaaehtoista.
 Sivarit eivät ole isänmaallisia.
 Ihmisten pitää vastata aina itse toimeentulostaan.
 Suomen pitää ottaa lisää pakolaisia.
 Poliitikot ajavat vain omia etujaan.
 Alkoholin nauttiminen on paras tapa rentoutua.
 Koulunkäynti on minusta tärkeää.
 Voin itse vaikuttaa tulevaisuuteeni.

Tilan seinille laitetaan laput “Täysin samaa mieltä” ja “Täysin eri mieltä”. Ohjaaja lukee väitteitä ja pyytää ryhmän jäseniä valitsemaan paikkansa janalta. Kun ryhmä on mennyt suurin piirtein puoliksi, ryhmän jäseniä pyydetään ottamaan pari suurin piirtein samalta kohdalta toiselta puolelta janaa. Eli jos olet “Täysin samaa mieltä”, otat parin joka on “Täysin eri mieltä”. Jos olet keskiviivan paikkeilla, valitset parin, joka on mahdollisimman lähellä keskiviivaa, mutta sen toisella puolella, jne. Parit vaihtavat ajatuksia siitä, miksi he ovat sitä mieltä, mitä ovat.

Lopuksi pyydetään osallistujia kertomaan kokemuksistaan, miten oma mielipide muuttui sen jälkeen, kun oli keskustellut vastakkaista mielipidettä edustavan kanssa.

j) Neuvonantajat

Ryhmä jaetaan kahteen osaan. Ryhmät muodostavat harvan rivin. Yksi osallistujista jää ryhmien ulkopuolelle. Hän tulee kulkemaan rivien välistä ja kuuntelemaan neuvonantajien neuvoja voidakseen tehdä päätöksen tärkeässä asiassa. Asia voi olla jokin yhteiskunnallinen asia tai henkilökohtaiseen elämään liittyvä kysymys, kuten

- tupakoinnin aloittaminen
- päihteiden käyttö
- lintaaminen
- bileitten pitäminen.

Toisen puolen neuvonantajat antavat neuvoja, joiden mukaan asia kannattaa tehdä ja toisen puolen neuvonantajat antavat neuvoja, joiden mukaan asiaa ei kannata tehdä. Kun kaikki neuvot on kuultu, kulkija tekee oman päätöksensä oman mielensä sekä hänelle esitettyjen neuvojen perusteella. Hän kertoo, miltä tuntui kuunnella neuvoja ja mikä neuvo, jos mikään, ratkaisi lopullisen kannan. Tämän jälkeen kannattaa keskustella siitä, miten muut vaikuttavat omiin mielipiteisiin sekä ryhmän aiheuttamasta paineesta omalle päätöksenteolle. On myös hyvä keskustella vastuusta, kun pyritään vaikuttamaan toisen mielipiteisiin, käyttäytymiseen tai toimintaan. Jokaisen on hyvä vielä pohtia itsekseen, kuinka itsenäisiä päätöksiä kukin lopulta tekee.

k) Mikä minä olisin?

Tarvitaan: Moniste, jossa on valmiina aiheet tai jokaiselle ryhmän jäsenelle kynä ja paperi.

Jokainen vastaa monisteeseen tai kirjoittaa paperille, mikä hän olisi. Aiheet ovat:

- sää
- kuukausi
- kasvi
- viikonpäivä
- kirja
- väri
- liikuntalaji
- eläin
- tuoksu
- maanosa.

Kun kaikki ovat vastanneet, ohjaaja kerää paperit ja jakaa ne takaisin. Kukin lukee saamansa paperin vastauksen ääneen. Mietitään yhdessä, kuka voisi olla kyseessä. Kun tehtävä on tehty, on hyvä keskustella, oliko helppoa löytää vastaukset ja miltä tuntui, kun muut tiesivät omia ajatuksiasi. Vastauspaperit palautetaan omistajalleen.

l) Mielikuvaharjoitus Unelmien koulu

Opettaja kertoo tarinaa unelmien koulusta jättäen tilaa oppilaan omille mielikuville. Tehtävän tekeminen edellyttää hyvää työrauhaa. Taustalla voi soida rauhallista instrumentaalimusiikkia. Pyydä oppilaita aluksi rentouttamaan itsensä sekä ottamaan hyvä ja rento asento. Pyydä heitä myös sulkemaan silmänsä, koska se usein helpottaa mielikuvien syntymistä. Muista, että jotkut tuntevat silmät kiinni ollessaan olonsa turvattomiksi, joten salli heidän pitää silmänsä auki. Lopuksi unelmien koulusta keskustellaan yhdessä.

“Lähdet kotoa kouluun. Sää on lämmin ja aurinkoinen. Sinulla on rauhallinen ja hyvä olo. Olet kerrankin nukkunut riittävän pitkät yöunet ja nautit päivästä. Kuljettuasi jonkin aikaa, alkaa koulun piha näkyä. Tulet pihalle. Siellä on kaikki se, mitä olet koulun pihalta toivonut. Kuvittele mielessäsi, miten unelmiesi koulupiha ottaa sinut vastaan aamulla.” *Tauko*

“Viivähdät vielä hetken pihalla, koska sää on kaunis. Millainen on unelmiesi koulutalo? Miltä se näyttää?” *Tauko*

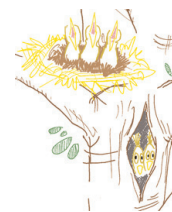
“Pian on aika siirtyä sisälle. Koulun viihtyisät käytävät kutsuvat sisään. Kuvittele mielessäsi, millaiset käytävät, seinät ja kalusteet unelmiesi koulussa ovatkaan.” *Tauko*

“On aika siirtyä omaan luokkaasi. Kuvittele mielessäsi,

- minkä värinen unelmiesi luokka on
- millaiset verhot siellä on
- miten luokka on kalustettu
- mikä saa sinut viihtymään siellä.” *Tauko*

“Opettaja aloittaa opetuksen. Hän käyttää toivomiasi havaintovälineitä, saat opiskella itsellesi parhaiten sopivalla tavalla ja voit edetä omaan tahtiisi. Mieti mielessäsi,

- miten unelmiesi opettaja opettaa
- miten opit parhaiten
- millainen on opiskelutahtisi.” *Tauko*

“Mieti mielessäsi keiden kanssa teet mieluiten yhteistyötä, kun opittavana on uusi haasteellinen asia ja haluat todella oppia sen. Mieti, mikä tämän henkilön tai näiden henkilöiden toiminnassa edistää oppimistasi.”

Tauko

“Koska oppiminen on ollut mielenkiintoista ja opetus hyvää, on aika mennyt kuin siivillä. Huomaat, että vatsasi kurnii ja pian onkin lounastauko. Kouluravintola kutsuu sinua viihtymään. Kuvittele, millainen unelmiesi koulun kouluravintola on.” *Tauko*

“Tänään kouluravintola tarjoaa lempiruokaasi. Mieti,

- mitä se on
- miten se tarjotaan.
- mitä nautit ruokajuomaksi
- kenen kanssa lounastat.” *Tauko*

“Lounaan jälkeiset tunnit kuluvat nopeasti. Iltapäivällä on kuitenkin yksi tauko, jonka aikana ehdit hyvin tehdä sinulle mieluisaa välituntipuuhaa. Mieti, mitä se on ja kenen kanssa sitä teet?” *Tauko*

“Sitten on viimeisten tuntien aika. Nekin kuluvat nopeasti ja pian pääset kotiin. Mieti vielä, miten matka kotiin sujuu.” *Tauko*

“Nyt on aika palata tähän luokkaan ja kirjata tai piirtää siitä, millainen on unelmiesi koulu ja miten elo siellä sujuu.”

m) Pantomiimi

Tarvitaan laput, jossa on harrastusten tai ammattien nimiä. Käytä sellaisia harrastuksia ja ammatteja, joita voidaan helposti esittää pantomiiminä ja jotka ovat yleisesti tunnettuja. Harrastuksina voi olla esimerkiksi

- hiihtäminen
- tenniksen pelaaminen
- piirtäminen tai
- maalaaminen.

Ammatteina voisi olla esimerkiksi

• bussinkuljettaja	• leipuri
• sairaanhoitaja	• maalari
• myyjä	• talonrakentaja jne.

Jaa ryhmä pareiksi jollain satunnaisella tavalla. Katso Parien muodostaminen. Anna pareille laput, joissa on esitettävä harrastus tai ammatti. Anna pareille hetki aikaa valmistautua esitykseen. Parit esittelevät harrastuksensa tai ammattinsa ilman ääntä käyttäen kehoaan, eleitä ja ilmeitä. Kerro, että liikkeitä kannattaa liioitella ja ne kannattaa tehdä hitaasti, jotta arvaaminen helpottuu.

Kun parit ovat valmiita, esitykset voivat alkaa. Kun joku arvaa, hän saa sanoa, mistä harrastuksesta tai ammatista on kyse. Arvaaja pääsee seuraavana esiintymään parinsa kanssa. Kun kaikki parit ovat esiintyneet, kannattaa keskustella siitä, miltä tuntui esiintyä.

n) Linnut

Monista kaikille kuva, jossa on lintuja eri tilanteissa tai ota linnuista kalvokopio.

Pyydä oppilaita katsomaan kuvaa muutama minuutti. Pyydä heitä valitsemaan lintu, joka kuvaa heitä parhaiten juuri nyt. Pyydä heitä miettimään, miksi he valitsivat juuri sen linnun. Lopuksi ryhmä kertoo toisilleen, minkä linnun he valitsivat ja miksi.

Tätä kuvaa voi käyttää monta kertaa samalla ryhmällä. Tehtäväksiantoa voi vaihdella. Joskus voi kysyä, mikä lintu kuvaisi heitä yleensä tai mikä lintu he olisivat esimerkiksi 5, 10 tai 15 vuoden kuluttua.

o) Auringonkukka

Tarvitaan: Kyniä ja paperia tai moniste, johon on piirretty auringonkukka, jossa on vähintään niin monta terälehteä, kuin ryhmässä on jäseniä.

Jokainen kirjoittaa oman nimensä auringonkukan keskustaan. Sen jälkeen auringonkukat laitetaan kiertämään. Jokainen kirjoittaa yhden myönteisen ominaisuuden kyseisestä henkilöstä. Ohjaaja sanoo, milloin paperit siirretään seuraavalle. Kun koko kierros on käyty läpi, ohjaaja kerää auringonkukat. Hän jakaa paperit takaisin ryhmän jäsenille satunnaisessa järjestyksessä. Kukin saa vuorollaan kuulla omat myönteiset ominaisuutensa. Kun kaikkien myönteiset ominaisuudet on luettu, keskustellaan siitä, tunnistivatko osallistujat itsensä luetuista kuvauksista ja miltä tuntui antaa ja saada myönteistä palautetta. Auringonkukat palautetaan omistajalleen. Jos yhtään epäilet, että lappuihin olisi kirjoitettu ikäviä asioita, on syytä kerätä auringonkukat itsellesi ja tarkistaa ne.

Muunnos

Lisäksi auringonkukkaan voidaan piirtää muutama lehti. Jokainen voi kirjoittaa niihin omat kehittämiskohteensa. Niitä ei kuitenkaan jaeta ryhmässä.

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Hyvä ystävä 7. vuosiluokka

Tiimin jäsenet _____

Ohje:

- 1) Mitkä ovat tiiminne mielestä hyvän ystävän ominaisuuksia ja toimintatapoja. Kirjoittakaa ne listaan.
- 2) Järjestäkää tiimissä ne tärkeysjärjestykseen. Numero 1 on tärkein, numero 2 toiseksi tärkein, jne.

Nro	Hyvän ystävän ominaisuus / toimintatapa	Järjestys	Kuvaako minua?
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Katso nyt listaa yksin. Seuraavat osat tästä tehtävästä teet itsekseksi eikä Sinun tarvitse jakaa niitä muiden kanssa.

- 1) Rastita ne kohdat, jotka mielestäsi kuvaavat Sinua ystävänä.
- 2) Oletko samaa mieltä tiimin päätöksistä? Jos järjestäisit hyvän ystävän ominaisuudet yksin, mitä muutoksia tekisit?

Hyvä ystävä (7. vuosiluokka)

Ohje opettajalle

Jaa luokka kolmen hengen ryhmiin. Älä anna oppilaiden päättää ryhmäjaosta. Voit käyttää ryhmäjaon perusteena esimerkiksi vaatteissa olevien nappien lukumäärää, paidan värejä. Huolehdi, että kaikissa ryhmissä on molempia sukupuolia.

- 1) Pyydä ryhmän jäseniä miettimään ensin hetki itsekseen omia hyvän ystävän ominaisuuksia ja toimintatapoja
- 2) Sen jälkeen mietitään ryhmän yhteinen lista hyvän ystävän ominaisuuksista
- 3) Listat esitellään muille ryhmille. Sen jälkeen:
- 4) Oppilas arvioi, kuvaavatko yhteisen listan hyvän ystävän ominaisuudet häntä. Tätä osaa tehtävästä ei jaeta muiden kanssa.
- 5) Lopuksi oppilaat vastaavat kysymyksiin 1 ja 2, jotka ovat lomakkeen alareunassa

Kiinnostuksen kohteet (7. vuosiluokka)

Ohje opettajalle

Pyydä oppilasta kirjoittamaan omat lempiasiansa "Minun lempi"-sarakkeeseen.

Kun kaikki ovat valmiita, pyydä oppilaita etsimään mahdollisimman monta henkilöä, joilla on sama vastaus.

Kirjoita niiden oppilaiden nimet, joilla on sama vastaus kuin oppilaalla itsellään on.

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Kiinnostuksen kohteet 7. vuosiluokka

- 1) Lue kategoriat vasemman puoleisesta sarakkeesta
- 2) Kirjoita vastaukset keskimmäiseen sarakkeeseen
- 3) Yritä löytää mahdollisimman monta henkilöä, jolla on sama vastaus kuin sinulla. Kirjoita heidän nimensä oikean puoleiseen sarakkeeseen

Kategoria	Minun lempi	Ystävän nimi, jolla on sama vastaus kuin minulla
Väri		
Kirja		
Tv-ohjelma		
Elokuva		
Numero		
Jäätelön maku		
Lautapeli		
Urheilulaji		

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Luokkatoverin haastattelu 7. vuosiluokka

Haastattele pariisi. Kirjoita hänen vastauksensa. Lopuksi esittele pariisi muulle ryhmälle.

Haastattelijan nimi	
Parin nimi	
Syntymäpäivä	
Syntymäpaikka	
Sisarukset	
Paikat, jossa olet asunut aiemmin	
Lempikirja	
Lempitv-ohjelma	
Lempiaine koulussa	
Lempibiisi	
Lempileffa	
Harrastukset ja muut kiinnostuksen kohteet	
Asia tai ominaisuus, josta olet ylpeä itsessäsi	
Jos voisit keskustella kenen tahansa kanssa, kuka hän olisi ja miksi juuri hän?	
Listaa kolme asiaa, joita käytetään yleensä, kun sinua kuvataan.	
Mitä sellaista toivoisit muiden tietävän sinusta, jota he eivät vielä tiedä?	
Kenestä sarjakuvahahmosta tunnistat itsesi?	

Palauta lomake henkilölle, jota haastattelit.

Luokkatoverin haastattelu (7. vuosiluokka)

Ohje opettajalle

Pyydä oppilasta kirjoittamaan nimensä paperiin.

Ottakaa luku (luokan oppilasmäärä jaettuna kahdella). Muodostakaa parit saman numeroisista oppilaista tai jonkun muun satunnaisen ominaisuuden mukaan. Näitä voivat olla muun muassa mahdollisimman lähekkäiset syntymäajat jne.

Pyydä oppilasta sen jälkeen antamaan lomake parilleen. Pari kirjoittaa nimensä kohtaan haastattelijan nimi. Molemmat haastattelevat toisiaan vuorotellen.

Pyydä molempia valitsemaan kysymykset, joiden vastaukset esittelee muulle ryhmälle.

Lopuksi pari esittelee käytettävissä olevan ajan mukaan 3–5 vastausta koko ryhmälle.

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Minä luokkayhteisön jäsenenä 7. vuosiluokka

Arvioi omaa toimintaasi luokassa ja ihmissuhteitasi. Rengasta lokero, joka parhaiten kuvaa omaa toimintaasi koulussa.

Minä...	A	B	C
1 viittaaan	aktiivisesti	toisinaan	harvoin
2 teen kotitehtävät	yleensä aina	useimmiten	harvoin
3 keskustelen	aktiivisesti	joskus	harvoin
4 kuuntelen toisia	useimmiten	joskus	harvoin
5 kysyn, jos en ymmärrä	usein	joskus	harvoin
6 kannustan ujoja ja arkoja	usein	joskus	harvoin
7 suvaitsen erilaisuutta	hyvin	jonkin verran	heikosti
8 keskityn opiskeluun	hyvin	kohtalaisesti	heikosti
9 tulen tunneille	aina täsmällisesti	enimmäkseen täsmällisesti	toisinaan myöhässä
10 poissaoloja	vähän	jonkin verran	paljon
11 välit opettajiin	hyvät	kohtalaiset	huonot
12 kielenkäyttö	ystävällistä	asiallista	loukkaavaa

Mitä asioita haluaisit muuttaa omassa toiminnassasi? Miksi?

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Kunnon Koululainen 8. vuosiluokka

Tiimin jäsenet _____

Ohje:

- 1) Mitkä ovat tiiminne mielestä kunnon koululaisen ominaisuudet ja toimintatavat. Kirjoittakaa ne listaan.
- 2) Järjestäkää tiimissä ne tärkeysjärjestykseen. Numero 1 on tärkein, numero 2 toiseksi tärkein, jne.

Nro	Kunnon koululaisen ominaisuus	Järjestys	Kuvaako minua?
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Katso nyt listaa yksin. Seuraavat osat tästä tehtävästä teet itsekseksi eikä Sinun tarvitse jakaa niitä muiden kanssa.

- 1) Rastita ne kohdat, jotka mielestäsi kuvaavat Sinua koululaisena.
- 2) Oletko samaa mieltä tiimin päätöksistä? Jos järjestäisit kunnon koululaisen ominaisuudet yksin, mitä muutoksia tekisit?

Hyvä ystävä (8. vuosiluokka)

Ohje opettajalle

Jaa luokka kolmen hengen ryhmiin. Älä anna oppilaiden päättää ryhmäjaosta. Voit käyttää ryhmäjaon perusteena esimerkiksi vaatteissa olevien nappien lukumäärää, paidan värejä, kenkien mallia tai muuta sattumanvaraista asiaa. Ryhmään voi koota samanlaisista tai niin, että niissä on valitun asian suhteen erilaisia jäseniä. Huolehdi, että kaikissa ryhmissä on molempia sukupuolia.

- 1) Pyydä ryhmän jäseniä miettimään ensin hetki itsekseen kunnan ystävän ominaisuuksia ja toimintatapoja
- 2) Sen jälkeen mietitään ryhmän yhteinen lista hyvän ystävän ominaisuuksista
- 3) Listat esitellään muille ryhmille. Sen jälkeen:
- 4) Oppilas arvioi, kuvaavatko yhteisen listan hyvän ystävän ominaisuudet häntä. Tätä osaa tehtävästä ei jaeta muiden kanssa.

Lopuksi oppilaat vastaavat kysymyksiin 1 ja 2, jotka ovat lomakkeen alareunassa.

Kesän jälkeen (8. vuosiluokka)

Ohje opettajalle

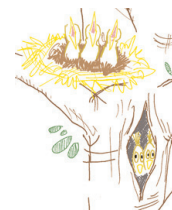
Pyydä oppilasta kirjoittamaan nimensä paperiin.

Ottakaa luku (luokan oppilasmäärä jaettuna kahdella). Muodostakaa parit saman numeroisista oppilaista tai jonkun muun satunnaisen ominaisuuden mukaan. Näitä voivat olla muun muassa mahdollisimman lähekkäiset syntymäajat jne.

Pyydä oppilasta sen jälkeen antamaan lomake parilleen. Pari kirjoittaa nimensä kohtaan haastattelijan nimi. Molemmat haastattelevat toisiaan vuorotellen.

Haastateltava saa valita kysymykset, jotka hänestä kerrotaan muulle ryhmälle.

Lopuksi pari esittelee käytettävissä olevan ajan mukaan 3–5 vastausta koko ryhmälle.

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Kesän jälkeen 8. vuosiluokka

Haastattele pariisi. Kirjoita hänen vastauksensa lomakkeelle. Lopuksi esittelen pariisi muulle ryhmälle.

Haastattelijan nimi	
Mikä oli kesän kohokohta ja mitä silloin tapahtui?	
Kesän paras paikka	
Keiden kanssa vietit kesäsi?	
Kesän paras tv-ohjelma	
Paras lomalukeminen	
Paikat, joissa kävit kesällä	
Lempipuuha loman aikana	
Kesän lempibiisi	
Lempileffa	
Mitä liikuntaa harrastit?	
Lempijäätelö	
Kesän paras janojuoma	
Listaa kolme sanaa, joihin voisit tiivistää kesäsi	
Paras uimapaikka?	
Kenestä sarjakuvahahmosta tunnistat itsesi?	
Mitä odotat tulevalta kouluvuodelta?	

Palauta lomake henkilölle, jota haastattelit.

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Luokan ilmapiirikartoitus 8. vuosiluokka

Arvioi oman luokkasi työrauhaa, ihmissuhteita ja toimintatapoja. Rengasta lokero, joka parhaiten kuvaa luokkasi toimintaa.

	Minä...	A	B	C
1	viitataan	aktiivisesti	toisinaan	harvoin
2	tekee kotitehtävät	yleensä aina	useimmiten	harvoin
3	keskustelee	aktiivisesti	joskus	harvoin
4	kuuntelee toisia	useimmiten	joskus	harvoin
5	kysyy, jos ei ymmärrä	usein	joskus	harvoin
6	kannustaa ujoja ja arkoja	usein	joskus	harvoin
7	suvaitsee erilaisuutta	hyvin	jonkin verran	huonosti
8	keskittyy opiskeluun	hyvin	kohtalaisesti	huonosti
9	tulee tunneille	aina täsmällisesti	enimmäkseen täsmällisesti	toisinaan myöhässä
10	poissaoloja	vähän	jonkin verran	paljon
11	välit opettajiin	hyvät	kohtalaiset	huonot
12	kielenkäyttö	ystävällistä	asiallista	loukkaavaa

Mihin asioihin toivoisit luokkasi toiminnassa muutosta? Miksi?

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Ystävän löytäminen 8. vuosiluokka

Löydä ystävä,	Ystävän nimi
joka on ainoa lapsi	
joka on käynyt ulkomailla	
joka pitää maustetusta ruoasta	
jolla on ainakin kaksi sisarusta	
joka on voittanut palkinnon	
joka osaa lasketella tai lautailla	
joka on suunnilleen yhtä pitkä kuin minä	
joka osaa soittaa jotain instrumenttia	
joka on katkaissut joskus luunsa	
jolla on lemmikki	
joka on perheen esikoinen eli vanhin lapsi	
jolla on sama kengän numero kuin minulla	
joka on perheen kuopus eli nuorin lapsi	
joka pitää kalastamisesta	
jolla on sama syntymäkuukausi kuin minulla	
joka pelaa jotain joukkuepelejä	
jolla on sama horoskooppimerkki kuin minulla	
jolla on yksi sisarus (= sisko tai veli)	
joka osaa viheltää sormien läpi	
jolla on sama lempiväri kuin minulla	

Ystävän löytäminen (8. vuosiluokka)

Ohje opettajalle

Kysymyksissä edetään yksi kerrallaan eli oppilaan on haastateltava niin montaa luokkatoveriaan, kunnes ehto täyttyy. Ehdot täyttävien oppilaiden nimet kirjoitetaan oikean puoleiseen sarakkeeseen.

Rohkaise oppilaita löytämään mahdollisimman monta ehdot täyttävää luokkatoveriaan. Sen jälkeen siirrytään seuraavaan kysymykseen.

Lopuksi voidaan käydä läpi jokaiselta oppilaalta yksi asia, joka hänellä ja jollain toisella on sama.

Esimerkiksi “Minulla ja Tiinalla on sama horoskooppimerkki. Olemme oinaita” tai “Jussi ja minä pidämme molemmat kalastamisesta. Olemme Jannen kanssa ainoita lapsia”.

Kesän jälkeen (9. vuosiluokka)

Ohje opettajalle

Pyydä oppilasta kirjoittamaan nimensä paperiin. Ottakaa luku (luokan oppilasmäärä jaettuna kahdella). Muodostakaa parit saman numeroisista oppilaista tai jonkun muun satunnaisen ominaisuuden mukaan. Näitä voivat olla muun muassa mahdollisimman lähekkäiset syntymäajat jne.

Pyydä oppilasta sen jälkeen antamaan lomake parilleen. Pari kirjoittaa nimensä kohtaan haastattelijan nimi. Molemmat haastattelevat toisiaan vuorotellen.

Haastateltava saa valita kysymykset, jotka hänestä kerrotaan muulle ryhmälle.

Lopuksi pari esittelee käytettävissä olevan ajan mukaan 3–5 vastausta koko ryhmälle.

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Kesän jälkeen 9. vuosiluokka

Haastattele pariisi. Kirjoita hänen vastauksensa lomakkeelle. Lopuksi esittele pariisi muulle ryhmälle.

Haastattelijan nimi	
Mikä oli kesän kohokohta ja mitä silloin tapahtui?	
Kesän paras paikka	
Keiden kanssa vietit kesäsi?	
Paras muisto rippi- tai protuleiriltä?	
Paras lomatekeminen	
Paikat, joissa kävit kesällä	
Mitä kaipaavat kesästäsi?	
Mitä tavoitteita sinulla on opiskelulle tänä vuonna?	
Mihin aiot pyrkiä ysin jälkeen?	
Miksi olet päätenyt siihen ratkaisuun?	
Mikä on tärkeintä elämässä?	
Mikä on hienointa, mitä ihminen voi toiselle tehdä?	
Mistä haluaisit, että luokkakaverisi muistaisivat Sinut, kun peruskoulu päättyy?	
Mitä toivot luokaltasi tänä vuonna?	

Palauta haastattelulomake henkilölle, jota haastattelit.

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Millainen minä olen omasta ja muiden mielestä?

9. vuosiluokka

Ruksaa itseäsi kuvaavat vaihtoehdot. Keskustele sen jälkeen parisi kanssa, miten valitsemasi vaihtoehdot ilmenevät toiminnassasi ja elämässäsi.

mielenkiintoinen	turvallinen
rakastava	virikkeitä antava
luotettava	huolellinen
miellyttävä	kärsivällinen
vaatimaton	jännittävä
motivoitunut	herkkä
innostunut	ystävällinen
periaatteisiin nojaava	luova
pehmeä	huomaavainen
ahkera	opiskelulle omistautuva
tiukka	joustava
rohkaiseva	johdonmukainen
tarkka	huolehtiva
päätäväinen	järkevä
yymmärtäväinen	itsenäinen
seurallinen	järjestelmällinen
itsepäinen	sitoutunut
loogisesti ajatteleva	mukavuudenhaluinen
rohkea	työtä pelkäämätön
seikkaileva	rauhaa rakastava

Millainen haluaisin olla?	Mistä ominaisuuksista haluaisin päästä eroon?
Millaisena muut minua pitävät?	Millainen minun toivottaisiin olevan?

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Minä tänään 9. vuosiluokka

Haastattele pariisi. Kirjoita hänen vastauksensa lomakkeelle. Lopuksi esittele pariisi muulle ryhmälle.

Haastattelijan nimi	
Miten heräsit tänä aamuna?	
Mitä söit aamiaiseksi?	
Mistä haaveilet nyt?	
Mikä tässä päivässä on parasta?	
Mihin haluaisit matkustaa juuri nyt?	
Mitkä asiat tekevät elämän elämisen arvoiseksi?	
Minkä kirjan haluaisit lukea seuraavaksi?	
Mikä muodissa ärsyttää sinua?	
Mikä trendiasia inhottaa?	
Mitä ruokaa sinun tekisi mieli lounaaksi tai päivälliseksi?	
Mikä on tärkeintä elämässä?	
Minkä pulman haluaisit ratkaista vielä tänään?	
Mikä ärsyttää sinua tänään?	
Mikä on ilahduttanut sinua tänään?	
Mitä toivoisit sinulle tapahtuvan vuoden kuluessa?	
Miten sinut voisi yllättää juuri nyt?	

Palauta haastattelulomake henkilölle, jota haastattelit.

Minä tänään (9. vuosiluokka)

Ohje opettajalle

Pyydä oppilasta kirjoittamaan nimensä paperiin. Ottakaa luku (luokan oppilasmäärä jaettuna kahdella). Muodostakaa parit samannumeroisista oppilaisista tai jonkun muun satunnaisen ominaisuuden mukaan. Voit käyttää vaikka sukkien väriä tai kengän numeroa. Muista sekoittaa tyttöjä ja poikia pareiksi.

Pyydä oppilasta sen jälkeen antamaan lomake parilleen. Pari kirjoittaa nimensä kohtaan haastattelijan nimi. Molemmat haastattelevat toisiaan vuorotellen.

Haastateltava saa valita kysymykset, jotka hänestä kerrotaan muulle ryhmälle.

Lopuksi pari esittelee käytettävissä olevan ajan mukaan 3–5 vastausta koko ryhmälle.

Roolini (9. vuosiluokka)

Ohje opettajalle

Kerro oppilaille erilaisista rooleista, joita sinulla on suhteessa toisiin ihmisiin. Kerro, että kaikilla ihmisillä on erilaisia rooleja ja roolit eivät tässä mielessä ole näyttelemistä. Rooli ei myöskään estä ihmistä olemasta aito.

Pyydä oppilaita kirjaamaan, millaisia rooleja hänellä on ja kenen kanssa ne ilmenevät. Voi olla, että kaikkiin ei tule merkintää. Ei hätää! Oppilaita voi pyytää miettimään, missä tilanteissa nyt olematon rooli voi nousta esille.

Itsensä näkeminen erilaisissa rooleissa auttaa ymmärtämään omaa käyttäytymistämme. Pyydä oppilasta kirjaamaan omat roolinsa kääntöpuolelle.

Nimi

Vuosiluokka

Roolini 9. vuosiluokka

Rooli	... suhteessa kehen? Millaisessa tilanteessa?
Johtaja	
Auktoriteetti = kuka uskoo minuun?	
Viihdyttävä	
Luennoitsija	
Palveluiden tarjoaja	
Motivoija	
Orjapiiskuri	
Esiintyjä	
Konsultti	
Valvoja	
Selittäjä	
Työn alulle saattaja	
Tiedonsiirtäjä	
Keskustelun virittäjä	
Auttaja	
Apulainen	
Psykologi	
Organisoiija	
Kannustaja	
Terapeutti	
Omat roolini	

Nimi	Vuosiluokka
------	-------------

Haastattelija

Työelämään 9. vuosiluokka

Työ ja talous

1) Milloin palkan pitäisi juosta?
----

2) Millaiseen ansiotasoon olet tyytyväinen?

Odotukset tulevalta työltä

1) Mitä työ merkitsee Sinulle (toimeentulon lisäksi)?
---

2) Mitä asioita haluat työn tuovan elämääsi?
--

3) Miten työ saa vaikuttaa muuhun elämääsi?

Työn sisältö

1) Millaiset tehtävät ovat mukavimpia?
--

2) Millaiset työtehtävät jättäisit tekemättä, jos voisit?
---

3) Mitä hyviä puolia oli TET-paikkasi työtehtävissä?
--

4) Mitä tekisit mieluiten?
----

5 Luettele kaikki "ammatilliset" taidot, joita Sinulla on.
--

6 Mitä haluaisit oppia?

Omat kyvyt ja kiinnostukset

1) Millainen olet henkilönä?
----

2) Mistä asioista olet kiinnostunut?
----

3) Mitä osaat?

Palauta lomake henkilölle, jota haastattelit.

Työelämään (9. vuosiluokka)

Ohje opettajalle

Pyydä oppilasta kirjoittamaan oma nimi ja vuosiluokka paperiinsa.

Arpokaa parit tai ottakaa luku (luokan oppilasmäärä jaettuna kahdella). Samannumeroiset muodostavat parin.

Parit sopivat kumpi on A ja kumpi B. Vaihtakaa paperit parin kanssa. Pyydä haastattelijaa kirjoittamaan nimensä paperiin. A haastattelee ensin B:tä ja sen jälkeen B haastattelee A:ta.

Kun molemmat ovat haastatelleet toisiaan, parit sopivat, minkä neljän kysymyksen vastaukset (yksi kysymys kunkin otsikon alta) he kertovat muille ryhmän jäsenille haastattelemastaan henkilöstä.

Pyydä oppilaita vaihtamaan paperit parin kanssa.

Pyydä lopuksi oppilaita viittaamaan, mikäli he oppivat jonkun asian jostakin luokkakaveristaan.

6 Luokanohjaajan avuksi

Vuosiluokkien 7–9 pelisäännöt

Ympyröi kaikissa kohdissa yksi tai kaksi kirjainta, jotka ovat mielestäsi oikea vaihtoehto.

- 1) Päivänavauksen
  - L) aikana voi vielä tulla luokkaan
  - M) jaksaa kuunnella hiljaa, vaikka sen sanoma ei koskettaisikaan
  - N) aikana voi tehdä tekemättömiä kotitehtäviä

- 2) Päällysvaatteet ovat oppitunnin aikana
  - I) naulakossa
  - J) tuolin selkämyksellä
  - K) päällä, jos niin haluaa

- 3) Käytävissä ja portaikoissa
  - L) voi vapaasti juosta ja reuhuta
  - M) voi makailla lattialla
  - N) kävellään ja käytetään oikeata puolta

- 4) Välitunnilla
  - Y) voi mennä koulun alueen ulkopuolelle vaikka karkkia ostamaan
  - Ä) voi tavata kavereita ja ulkoilla
  - Ö) kannattaa majoittua vaikka vessaan, ettei tarvitse mennä ulos

- 5) Lumipallojen ja kivien heittelemine on kiellettyä siksi, että
  - S) riski tahattomastakin osumisesta esimerkiksi silmään on suuri
  - I) koulussa pitää olla tämäkin sääntö oppilaiden kiusaksi
  - E) koulussa ei katsota tarpeelliseksi harjoitella käsikranaatin heittoa

- 6) Ruokailu
  - N) on pikainen vatsantäyttötilanne, josta on suoriuduttava mahdollisimman nopeasti
  - O) voi muodostua mukavaksi yhdessäolon hetkeksi
  - P) pitää jättää väliin, jos tarjolla ei ole mieliruokaa

- 7) Jos sairastuu kesken koulupäivän
  - K) voi lähteä kotiin kenellekään ilmoittamatta
  - L) voi ja pitää lähteä kotiin terveydenhoitajalta luvan saatuaan
  - M) pitää jaksaa olla koulussa loppuun asti

7 Luokanohjaajan perehdyttäminen

Jokainen opettaja toimii vuorollaan luokanohjaajana ja siksi on hyvä perehdyttää opettajat tähän tärkeään tehtävään. Perehdyttäminen voi tapahtua oman koulun uusien luokanohjaajien kanssa, jolloin kaikki ovat samassa lähtötilanteessa.

Seuraavaan on koottuna joitakin asioita, joita perehdyttämisessä voisi ottaa esille. Luokanohjaajien perehdyttäminen on hyvä aloittaa jo keväällä, kun tiedetään tulevat luokanohjaajat ja jatkaa perehdyttämistä syksyllä.

On muistettava, että tämä on vain eräs malli ja jokaisella koululla on oma tapansa kouluttaa uudet luokanohjaajat. Joissain kouluissa perehdyttämiseen voivat osallistua kaikki luokanohjaajat ja joissain koulutusta on tuleville 7. vuosiluokkien luokanohjaajille.

Kouluttajana voi toimia esimerkiksi koulun oppilashuollon henkilöstö:

- opo
- erityisopettaja
- terveydenhoitaja
- kuraattori
- rehtori.

Kirjallisuusviitteitä on kirjan lopussa.

Luokanohjaajan perehdyttäminen

- *) Ryhmäytymismenetelmiä
  - laumasta toimivaksi luokaksi:
    - ryhmäteoriaa hieman
    - ryhmän vaiheet
    - roolit ryhmässä
    - ohjaajan merkitys ja toiminta
  - ryhmäytymisleikkejä
- *) Sosiometriset mittaukset
  - sosiometrian osat ja tavoitteet
  - sosiometriset tekniikat

Tässä sosiometria on väline, jolla luokanohjaaja voi tutkia oman luokansa

- vuorovaikutusta
- liittymisiä
- valtasuhteita
- löytää luokan tunnejohtajat
- luokan hierarkiaa
- tähtipersonat.

Keinoina voidaan käyttää esimerkiksi

- havainnointia
- roolipelejä
- tilanneseurantaa
- kaveriarviota
- kyselyjä.

(Esim. Keiden kanssa haluaisit työskennellä historian tunnilla ryhmätyössä? Kenen kanssa mieluiten keskustele luokassa? Purjehdusretki tutustumis- ja ryhmäytymisleikeistä.)

*) Kulttuurilliset erot oppilaiden taustoissa

*) Vuosiluokan vastaanottaminen kesän jälkeen

- yhteisesti sovitut asiat
- turvallisuus ja koskemattomuus.

Luokanohjaajat sopivat kevään aikana yhdessä nämä asiat.

Koulurauhan julistus

*) Luokan viihtyvyys ja siihen liittyvät ilmapiirikyselyt

- erilaisia menetelmiä ja leikkejä, roolinvaihtoja
- malleja ilmapiirikyselyihin
- yhteisiä tavoitteita

*) Oppilaantuntemus

- mitä tarvitsee tietää oppilaasta
- mitä tarvitsee tietää oppilaan perheestä
- salassapitovelvollisuus

*) Vanhempainillat

- vanhempien kohtaamiseen valmistautuminen
- mitä kerron yleisesti
- mitä jätän kertomatta
- oppilaiden luottamus
- huoltajien luottamus

Vinkkejä toiminnallisiin vanhempainiltoihin

*) Kuinka avata umpisolmuja

- ristiriitatilanteet
- ristiriitojen ratkaiseminen
- menetelmiä ja hyviä kokemuksia

*) Kiusaamisasioiden ennaltaehkäisy- ja käsittelytapoja

- teoriaa kiusaamisesta
- kuinka havaitsen kiusaamisen
- rohkeus puuttua
- verkostoituminen

Terveystiedon tunneilla käsitellään myös näitä asioita.

Kouluilla on omat kiusaamisen käsittelyohjeensa ja -tapansa.

- *) Koulun turvallisuussuunnitelma
  - syytä käydä läpi jokaisen luokanohjaajaryhmän kanssaKoulun turvallisuusohjeet on hyvä käydä rehtorin kanssa läpi ja samalla tulee päivitettyä koulun turvallisuuskansio.
- *) Kehityskeskustelut ja niihin valmistautuminen
- *) Tiedottaminen
  - mitä luokanohjaaja tiedottaa ja kenelle
  - tiedottamisen kanavat
  - tiedotteiden sisältö

8 Kirjallisuutta

- Aalto, M. 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Ryttylä. My Generation.
- Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistokeruu. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Artikkelit Ropo, E. Sosiometriset menetelmät kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2000. Kasvatussosiologia. Helsinki. WSOY.
- Berne, E. 1981. Kanssakäymisen kuviot. Ihmissuhteiden psykologiaa. Jyväskylä. Gummerus.
- Bion, W. 1979. Kokemuksia ryhmistä. Ryhmädynamiikka psykoanalyysin näkökulmasta. Espoo. WSOY.
- Isokorpi, T. 2004. Tunneoppia parempaan vuorovaikutukseen. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Kaipio, K. 1980. Toimiva yhteisö. Jyväskylä. Gummerus.
- Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Keltinkangas-Järvinen, L. 2000. Tunne itsesi suomalainen. Helsinki. WSOY.
- Linnossuo, O. & Hyppönen, M. 1997. HYVÄ, paha ja hauska. Tehtäviä ja ryhmätyöharjoituksia lasten ja nuorten kasvutyöskentelyyn. Helsinki. Lasten keskus.
- MLL:n tukioppilastoimintaa käsittelevät verkkosivut.
- Ropo, E. 2001. Sosiometriset menetelmät kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Teoksessa J. Aaltola ja R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistokeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Salmivalli, C. 1999. Koulukiusaaminen ryhmäilmionä. Tampere. Gaudeamus.
- Wahlström, R. 1996. Suvaitsevuuksen kasvattaminen. Erilaisuus on rikkautta. Juva. WSOY.
- Vuorinen, J. (toim.) 2000. Arviointi ja kehityskeskustelu. Koko kuva oppijasta. Jyväskylä. PS-Kustannus.

Esimerkki ohjaussuunnitelmasta

Ohjaustoiminta on koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumo. Ohjaustyö on yhteistyötä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa.

Ohjaussuunnitelmaesimerkki on seuraavalla aukeamalla.

	Ennen opintoja	Opintojen alussa	Opintojen edetessä	Opintojen loppuvaiheessa
Persoona- lisuuden kasvu ja kehitys	Siirtokokoukset: 1. Oppilashuollol- linen (o, eo, th) 2. Lo ja luokano- pettajat tapaa- vat	Koulu tutuksi (lo, ao, o). Ryh- mäytyminen (lo, o, vieraat, tu- kioppilaat). Kodin ja koulun vä- linen yhteistyö: Kehityskeskustelut (lo). Maidän koulun oppiashuolto ja käytettä- vissä olevat tukitoimet (lo, r, eo, o, th, k, st). Vastuutyöt (lo). Osallistuminen ja vastuunotto yhteisten asioiden hoidosta (lo). Oppilasta koskevien tärkeiden asioiden tiedottaminen muille opettajille huoltajien luvalla (lo, th).	Kodin ja koulun välinen yhteistyö: Kehityskeskustelut (lo). Kasvatuk- sellinen ohjaus puumatiilanteissa (lo). Oppilaan ohjaintaminen, tuke- minen, neuvominen ja rankaisemi- nen tarvittaessa (lo). Toisen huo- mioon ottaminen (lo, ao, eo, o). Pitkäjänteinen itsensä kehittämi- nen (lo, ao, eo, o).	Kodin ja koulun välinen yhteistyö (lo). Mennyt aika (lo).
Opinto-oh- jelman suunnittelu	Eriytisjärjestelyjä tar- vitsevat (lo, o, er, ao, r, k, th, st)	Hops, hojks ja muut erityisjär- jestelyt (lo, ao, eo) Valinnaisainevalinnat (o, lo, ao) Valintojen muuttaminen (o, ao, lo, o, r)	Hops, hojks ja muut erityisjärjes- telyt (lo, ao, eo). Valinnaisaineva- linnat (o, lo, ao). Valintojen muut- taminen (o, ao, lv, r, k). Opin- to-ohjelman tarkistaminen • kielivalinnat • arviointi	Henk.koht.ohjaus jatko-opintovaihto- ehdoista, erit. päättöluokkalisille (o). Pienryhmäohjaus, mm. perusopetuk- sen päättövuosiluokan oppilaille yhteis- haun hakuprosessin ja ainevalintojen ohjauksessa (o). Opintokäyntien järjes- täminen toisen asteen oppilaitoksiin (o). Nivelkokoukset (o, eo). Poissaolot ja opintomenestys (lo, k, o). Epäkohtiin puuttuminen (lo, ao, o). Syyjäytymisvaa- rassa olevat (o, lo, ao, k, th, st, r).
Opintojen etenemisen seuranta	-	Poissaolot ja opintomenestys menestys (lo, o). Epäkohtiin puuttuminen (lo, ao, o). Syyjäy- tymisvaarassa olevat (ao, lo, eo, o, k, th, st, r).	Poissaolot ja opintomenestys (lo, o). Epäkohtiin puuttuminen (lo, ao, k, o). Syyjäytymisvaarassa olevat (o, lo, ao, k, th, st, r).	Poissaolot ja opintomenestys (lo, o) Epäkohtiin puuttuminen (lo, ao, k, o) Syyjäytymisvaarassa olevat (o, lo, ao, k, th, st, r).
Jatkuu				

	Ennen opintoja	Opintojen alussa	Opintojen edetessä	Opintojen loppuvaiheessa
Opiskelun taidot	–	<p>Oman oppimistyylin tunnistaminen ja itsensä kehittäminen oppijana (ao, eo, o). Minun aineeni opiskelu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aineeni opiskelutekniikka ja -käytänteet • valmistautuminen kokeisiin (ao) • aineeni opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäisemiseen (ao) • aineeni arviointiperusteet (ao) • oman aineen esittely valinnaisaineena oppilaille ja vanhempainillassa (ao) <p>Opiskelutekniikan tehokurssi tarvitseville (eo, o, k)</p>	Kertaus tarvittaessa. Työelämässä tarvittavat tiedot ja taidot (o, ao).	Kertaus soveltuvin osin
Kohti tulevaisuutta: Ura- ja elämän suunnittelu	–	<p>Itsetuntemus (o, lo, ao). Mahdollinen työelämään tutustumisjakso ja sen järjestelyt (o).</p>	<p>Itsetuntemus (o, lo, ao). Opintokäyntejä oppilaitoksiin ja työpaikoille (o, ao). Mahdollinen työelämään tutustuminen ja tarvittavat järjestelyt (o). Vieraat eri oppitunneilla (ao, o). Taito toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa (ao, lo).</p>	<p>Opintokäyntejä toisen asteen oppilaitoksiin ja työpaikoille (o, ao). Vieraat eri oppitunneilla (ao, o). Työelämään tutustuttamisen järjestelyt koulussa (o), konsultaatiot mm. ammatinvalintapsykologin kanssa (o). Neuvottelumahdollisuus huoltajille ja oppilaalle opiskelusta (o, lo). Jatko-opintosuunnitelman ja varasuunnitelman tekeminen (o). Mitä toisen asteen jälkeen? (o). Elinikäinen oppiminen (ao, o). Jatkuvan muutoksen kohtaaminen (ao, lo, o). Yhteiskunnan tarjoamat tieto- ja ohjauspalvelut (o).</p>
Tulevaisuuden suunnittelu	–	–	<p>Neuvottelumahdollisuus huoltajille ja oppilaalle opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä (o, lo).</p>	<p>Mitä merkitsee olla "osa yhteiskuntaa"? (lo, eri aineiden opettajat, projektit). Aktiivinen kansalaisuus: "Ole oman elämäsi talkkari!" (ao, o, projektit).</p>

Liite 2

Poissaolohakemus

1/2

Jätetään luokanohjaajalle vähintään viikkoa ennen poissaoloa

Oppilaan nimi _____ Vuosiluokka _____

Poissaoloaika _____

Poissaolon syy

Koulu ei ole velvollinen antamaan tukiopetusta tai tekemään erityisjärjestelyjä oppilaan ylimääräisen loman johdosta. Huoltajan vastuulla on, että oppilas ei jää loman takia jälkeen opiskelussa.

Selvitys tehtävien suorittamisesta poissaolon aikana

Oppilas ottaa selville ja sitoutuu tekemään loman aikana koulussa tehdyt tehtävät. Ne yksilöidään tähän ja tarvittaessa tämän lomakkeen kääntöpuolelle.

Oppiaine	Läksyt

_____
Päiväys_____
Huoltajan allekirjoitus_____
Oppilaan allekirjoitus

Luokanohjaajan lausunto ja allekirjoitus

Päätös	Luvan myöntäjä	Lupa
	☐ rehtori ☐ luokanohjaaja	☐ myönnetty ☐ hylätty

_____
Päiväys_____
Luvan myöntäjän allekirjoitus

Tavoitteiden asettaminen ja itsearviointi

Liite 3

Palautekortti 7. vuosiluokalle

Oppiaine		1. jakso		2. jakso		3. jakso		4. jakso		5. jakso	
		TT	Koe	TT	Koe	TT	Koe	TT	Koe	TT	Koe
AI	Tavoite										
	Toteutunut										
UE/UE	Tavoite										
	Toteutunut										
A1	Tavoite										
	Toteutunut										
EN	Tavoite										
	Toteutunut										
RU	Tavoite										
	Toteutunut										
HY	Tavoite										
	Toteutunut										
MA	Tavoite										
	Toteutunut										
FY/	Tavoite										
	Toteutunut										
KE	Tavoite										
	Toteutunut										
BI	Tavoite										
	Toteutunut										
GE	Tavoite										
	Toteutunut										
MU	Tavoite										
	Toteutunut										
KU	Tavoite										
	Toteutunut										
TN/TS	Tavoite										
	Toteutunut										
LI	Tavoite										
	Toteutunut										
KO	Tavoite										
	Toteutunut										
TE	Tavoite										
	Toteutunut										

Huoltaja   Huoltaja   Huoltaja   Huoltaja

Tuntityöskentelyn arviointi. Oppilaan työskentely suoritusasteensa nähdessä.

Erinomaista	5	Tyydyttävää	3
Kiitettävää		Kohtalaista	2
Hyvää	4	Huonoa	1

Kuikka, Johanna, Pyhäselän koulu

Palautekortti 8. ja 9. vuosiluokille

Oppiaine	1. Jakso		2. Jakso		3. Jakso		4. Jakso		5. Jakso	
	TT	Koe	TT	Koe	TT	Koe	TT	Koe	TT	Koe
AI	Tavoite									
	Toteutunut									
UE/UO	Tavoite									
	Toteutunut									
AI	Tavoite									
	Toteutunut									
EN	Tavoite									
	Toteutunut									
RU	Tavoite									
	Toteutunut									
HY	Tavoite									
	Toteutunut									
MA	Tavoite									
	Toteutunut									
FY/ KE	Tavoite									
	Toteutunut									
BI	Tavoite									
	Toteutunut									
GE	Tavoite									
	Toteutunut									
LI	Tavoite									
	Toteutunut									
TE	Tavoite									
	Toteutunut									

	Huoltaja	Huoltaja	Huoltaja	Huoltaja
Tuntityöskentelyn arviointi. Oppilaan työskentely suoritusasteensa nähtäen.				
Erinomaista	5	Tyydyttävää	3	
Kiitettävää		Kohtalaista	2	
Hyvää	4	Huonoa	1	

Kuikka, Johanna, Pyhäselän koulu